

ትምህርት አሥራ ሦስት

1ኛ ቀን፡- ሕዝቅኤል 18-24

1ኛ ጥያቄ፡ ሕዝቅኤል 18:2 አንብብ። ሀ) እስራኤላውያን ይጠቅሱት የነበሩት ምሳሌያዊ አነጋገር ምንድን ነው? ለ) የዚህ ምሳሌያዊ አነጋገር ትርጉም ምን ይመስልሃል? ሐ) ይህ ምሳሌ በከፊል እውነት የሚሆነው መቼ ነው? መ) ይህ ምሳሌ ውሸት የሚሆነው መቼ ነው?

ኤርምያስና ሕዝቅኤል በነበሩበት ዘመን ምሳሌያዊ አነጋገሮች በእስራኤል አገር የተለመዱ ነበሩ። ከምሳሌያዊ አነጋገሮች አንዱ፡- «አባቶች ሮርታ የወይን ፍሬ በሉ፤ የልጆችም ጥርሶች ጠረሱ» የሚል ነበር። የዚህ ምሳሌያዊ አነጋገር ትርጉም፡ ልጆች የወላጆቻቸውን ክፉ ድርጊት ውጤት ያጭዳሉ ማለት ነው። ይህ አነጋገር ብዙ ጊዜ እውነት ነው (ዘጸአት 20:5 ተመልከት)። ለምሳሌ አንዲት ሴት በሴሰኝነቷ ምክንያት የኤድስ በሽታ ቢይዛትና ብታረግዝ፤ የኃጢአትዋ ውጤት የሆነውን የኤድስ በሽታ ምንም ወደማያውቀው ሕፃን ልጇ ታስተላልፋለች። ወይም ሱስ የሚያሲዙ ዕቃችን የሚወዱ ወላጆች ልጆቻቸው አካለ ስንኩላን ሆነው እንዲወለዱ ምክንያት ይሆናሉ። ከእነዚህ ሁለት ምሳሌዎች እንደተረዳነው፤ የወላጆች ኃጢአት ምንም በማያውቁና በኃጢአታቸው ባልተባበሩ ልጆቻቸው ላይ ክፉ ውጤቶችን ያመጣል።

አይሁድ ግን ምሳሌያዊ አነጋገሩን የተጠቀሙበት በዚህ መንገድ አልነበረም። በእግዚአብሔር ፊት ንጹሐን ብንሆንም እንኳ አሁን የተለያዩ መከራዎችን የምንቀበለውና በባቢሎናውያን ወረራና ብዝበዛ እንድንቀጣ የተፈረደብን ወላጆቻችን በሠሩት ኃጢአት ምክንያት ነው የሚል ነበር። ዕጣ-ፈንታቸውም የራሳቸው ምርጫና ድርጊት ውጤት ሳይሆን፤ የወላጆቻቸው ምርጫ እንደነበር በመናገር ራሳቸውን ነፃ የማውጣት መከራ ያደርጉ ነበር።

2ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ዛሬም ቢሆን የተለያዩ ሰዎች የዚህ ተመሳሳይ የሆነ አመለካከት የሚያደርጉትና ክርስቲያን ወላጆች ያሏቸው ልጆች ሳይቀሩ እንኳ እንዲህ የሚያስቡት እንዴት ነው? ለ) ይህ አስተሳሰብ ስሕተት የሆነው ለምንድን ነው?

ሰዎች ስለ እግዚአብሔር ያላቸውን ይህን የተሳሳተ አስተሳሰብ ለመከላከል፤ እግዚአብሔር የሦስት ትውልድ ሕዝቦች ምን እንደደረሰባቸው በምዕራፍ 18 ለሕዝቅኤል ይገልጥላል። በመጀመሪያው ትውልድ፤ ሰውየው እግዚአብሔርን ይወድ ነበር፤ በእግዚአብሔር ያምን ነበር፤ እግዚአብሔርን ያመልክና ይታዘዝ ነበር። ይህ የሚያረጋግጠው ሰውየው በእግዚአብሔር ላይ የነበረው እምነት እውነተኛ መሆኑንና ሰውየውም ጻድቅ ስለነበር እግዚአብሔር የዘላለምን ሕይወት እንደሰጠው ነው። በሁለተኛው ትውልድ፤ የጻድቁ ሰውዬ ልጅ ግን እንደ አባቱ አልነበረም። ይልቁንም ክፉና ኃጢአተኛ ነበር። በግሉ እግዚአብሔርን አላመነም ነበር። ለእግዚአብሔር የሚታዘዝ ሕይወትም አልነበረውም። ስለዚህ ምንም እንኳ አባቱ ጻድቅ ቢሆንም፤ ከፋው ልጅ በራሱ ምርጫዎች ባደረጋቸው ነገሮች ምክንያት ጻድቅ አልነበረም። እግዚአብሔርም በመንፈሳዊ ሞት ይቀጣዋል። «ኃጢአትን የምትሠራ ነፍስ እርስዋ ትሞታለች።» በሦስተኛው ትውልድ፤ የከፋው ሰውዬ ልጅ አባቱ የሚያደርገውን ክፉት አየ። ነገር ግን የአባቱን ፈለግ አልተከተለም። ይልቁንም አያቱ እንዳደረገው በእግዚአብሔር አመነ። ለእግዚአብሔር በመታዘዝ ሕይወት መኖሩን ቀጠለ። ስለዚህ እግዚአብሔር በአባቱ ኃጢአት ምክንያት አይቀጣውም፤ ስለ እምነቱና ስለ ታዛዥነቱ የዘላለምን ሕይወት ይሰጠዋል።

ከፋ የሆነና ከኃጢአቱ ንስሐ የገባው ሰውስ ምን ይሆናል? እግዚአብሔር ኃጢአተኛ በኃጢአቱ እንዲሞት ይፈቅዳልን? አይፈቅድም! የእግዚአብሔር ፍላጎት ሰው ሁሉ በሕይወት እንዲኖር ነው። ስለዚህ አንድ ከፋ ሰው ስለ እግዚአብሔር የነበረውን አስተሳሰብ ቢለውጥና ቢያምን፤ በመታዘዝም የእምነቱን እውነተኛነት ቢያረጋግጥ፤ እግዚአብሔር ያንን ሰው ይቅር ይለዋል፤ የዘላለምንም ሕይወት ይሰጠዋል።

እግዚአብሔር እስራኤላውያንን ሊያስጠነቅቅ የፈለገው፡- ችግር የደረሰባቸው በወላጆቻቸው ኃጢአት ሳይሆን በራሳቸው ኃጢአት ምክንያት መሆኑን ነው። ስለዚህ ንስሐ መግባት ነበረባቸው። ንስሐ ቢገቡ እግዚአብሔር ይፈውሳቸው፤ አዲስ ልብና አዲስ መንፈስ ይሰጣቸው ነበር።

3ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ይህ ነገር ስለ እግዚአብሔር ባሕርይ ምን ይነግረናል? ለ) ከሁሉ የላቀ ኃጢአተኛ የሆነውን ሰው እንኳ እግዚአብሔር ይቅር እንደሚለው በመተማመን እንድንመሰክር ይህ እንዴት ያበረታታናል? 4ኛ ጥያቄ፡ ሕዝቅኤል 18-24 አንብብ። ሀ) የሕዝቅኤል 18 ዐቢይ ትምህርት ምንድን ነው? ለ) በምዕራፍ 20 እንደተገለጠው፡ የእስራኤልን ሕዝብ የዓመፃ ታሪክ በተከታታይ አሳይ። ሐ) ስለ እስራኤል የወደፊት ሁኔታ የተሰጠው ተስፋ ምንድን ነው? መ) ሁለቱ አመንዝራ እኅትማማች እነማን ናቸው? የሚያመለክቱትስ ምንድን ነው? ሠ) እግዚአብሔር ስለ ሚስቱ ለሕዝቅኤል የሰጠው ትእዛዝ ምን ነበር?

ይህ የትንቢተ ሕዝቅኤል ክፍል ሕዝቅኤል በምርኮ ለነበሩ አይሁድ የተነበያቸውን በርካታ ትንቢቶች ይዟል።

1. እግዚአብሔር ጥፋት የሌለባቸውን ሰዎች አይቀጣም፤ ነገር ግን ጻድቃንን ይባርካቸዋል፤ ክፉዎችንም ይቀጣል (ሕዝቅኤል 18)።
2. ስለ እስራኤል መሪዎች የቀረበ ሙሾ (ሕዝቅኤል 19)፡- ሕዝቅኤል የአንበሳዪቱንና የደቦልዋን ሥዕላዊ መግለጫ በመጠቀም፡ የእስራኤልን መሪዎች ውድቀት ያብራራል። አንበሳም የነገሥታት እናት የሆነችው የይሁዳ ወይም የኢየሩሳሌም ምሳሌያዊ ምልክት ሳይሆን አይቀርም። የመጀመሪያው ደቦል ወደ ግብፅ በምርኮ የተወሰደው ኢየሩሳሌም ነው። ሁለተኛው ደቦል ደግሞ ከሕዝቅኤል ጋር ወደ ባቢሎን በምርኮ የተወሰደው ኢየሩሳሌም ነው። ለደባረቡት ሕዝብ ወደ ባቢሎን የተወሰደው ሌዴቅያስ ነው።
3. የዓመፀኛይቱ እስራኤል ታሪክ (ሕዝቅኤል 20)፡- በምርኮ ይኖሩ የነበሩ የአይሁድ መሪዎች የሆኑ ሽማግሌዎች እግዚአብሔር ለእነርሱ

መልእክት ይኖረው እንደሆነ ለመጠየቅ ወደ ሕዝቅኤል በወጡ ጊዜ፤ እግዚአብሔር ስለ እስራኤል ክፋት የሚገልጽ የታሪክ ትምህርት ሰጣቸው። እስራኤላውያን እግዚአብሔር ከግብፅ ነፃ ካወጣቸው ቀን ጀምሮ እስከ ሕዝቅኤል ዘመን ድረስ በተደጋጋሚ ቢያምፁበትም የፍርድ እጆቹን ከመዘርጋት ለረጅም ጊዜ ተቆጥቦ ቆይቷል። ይህንን ያደረገው ስሙ ወይም ክብሩ በአሕዛብ ዘንድ እንዳይጉድፍ ነበር (ሕዝቅኤል 20:9፥ 14፥ 22)። አሁን ግን የእግዚአብሔር ቊጣና ፍርድ የሚገለጥበት፤ ኢየሩሳሌም የምትደመስስበትና ሕዝቡ የሚበተኑበት ጊዜ እንደደረሰ ተረጋገጠ ነበር።

ይሁን እንጂ ፍርድ የሚያገለግለው አይሁድን ሙሉ በሙሉ ለማጥፋት ሳይሆን፤ አንድ ቀን የእስራኤል ሕዝብ ዓመፅ እንዲያበቃና እስራኤላውያን ከየተበተኑባቸው አገሮች ተሰብስበው እግዚአብሔርን በኢየሩሳሌም እንዲያገለግሉት ለማጥራት ነበር።

5ኛ ጥያቄ፡ ሀ) እግዚአብሔር «... ስለ ስሜ ስል በሠራሁላችሁ ጊዜ እኔ እግዚአብሔር እንደሆንሁ ታውቃላችሁ» ሲል ምን ማለቱ ነው? ለ) እግዚአብሔር ዛሬ «ስለ ስሙ» ብሎ የሚያደርገው ነገር ምን አለ?

4. ባቢሎን የእግዚአብሔር የፍርድ ሰይፍ ነበረች (ሕዝቅኤል 21)

6ኛ ጥያቄ፡ ሕዝቅኤል 22:30 አንብብ። ሀ) እግዚአብሔር ከይሁዳ ያጣውና በዚህም ምክንያት ፍርድ ያመጣበት ነገር ምን ነበር? ለ) ይህ እውነት ዛሬም ለቤተ ክርስቲያን ሊሠራ የሚችለው እንዴት ነው?

5. የኢየሩሳሌም ኃጢአቶች ባጭሩ (ሕዝቅኤል 22)

6. የሁለቱ አመንዝራ እጎትማማች ምሳሌ (ሕዝቅኤል 23)

እግዚአብሔር የእስራኤልን ኃጢአት ግልጽ በሆነ መንገድ ለማወዳደር እስራኤልንና ይሁዳን በሁለት አመንዝራ እጎትማማች ምሳሌነት ያወዳድራል። እነዚህ ሁለት እጎትማማች ከልዩ ልዩ አሕዛብ ጋር በመተባበራቸውና ሐሰተኞች አማልክትን በማምለካቸው አመንዝራዎች ነበሩ። ይህ ምዕራፍ በምንዝርና ላይ ያተኮረው እስራኤል ከልዩ ልዩ አሕዛብ ጋር በነበራት ስምምነት ምክንያት ነው።

የመጀመሪያዬቱ አመንዝራ እገት አሐላ ስትባል ትርጉሙም «ድንኳኔ» ግለት ነው። ይህ የሚወክለው ሰማርያን ወይም እስራኤል ተብለው የሚጠሩት አሥሩን የሰሜን ነገዶች ነው። ሁለተኛዋ ደግሞ አሐሊባ ስትባል ትርጉሙ «ድንኳኔ በእርሷ ዘንድ ነው» የሚል ነው። ይህም ኢየሩሳሌምን ወይም የደቡቡን የይሁዳ መንግሥት ይወክላል። ሰማርያ በእግዚአብሔር ከመታመን ይልቅ ከአሦር ጋር ስምምነት በግድረኝ ተገቢ ያልሆነ ነገር በእርሷ ላይ በመፈጸም ወደ ምርኮ ይወስዷት ዘንድ እግዚአብሔር ለአሦራውያን አሳልፎ ሰጣት። ኢየሩሳሌም በሰማርያ ላይ ከደረሰው ነገር መማር ሲገባት ከእርስዋ የበለጠ ክፉና ኃጢአተኛ ሆነች። ከባቢሎናውያን ወይም ከከለዳውያን ጋር ስምምነት አደረገች። ስለዚህ እግዚአብሔር ባቢሎናውያን ኢየሩሳሌምን እንደሚከዷት፣ ተገቢ ያልሆነ ነገር እንደሚፈጽሙባትና ወደ ምርኮ እንደሚወስዷት ተናገረ።

7ኛ ጥያቄ፡ ሀ) እግዚአብሔር ሕዝቡ ከአሕዛብ መንግሥታት ጋር ስምምነት እንዲያደርጉ የማይፈልገው ለምን ይመስልሃል? ለ) ሥጋዊ ምንዝርና ከመንፈሳዊ ምንዝርና ጋር የሚመሳሰለው እንዴት ነው? ሐ) ዛሬ ክርስቲያን መንፈሳዊ ምንዝርናን ሊፈጽም የሚችለው እንዴት ነው?

7. የማብሰያ ድስት ምሳሌ (ሕዝቅኤል 24: 1-14)።

በዚህ ምሳሌ፣ በእሳት ላይ የተጣደው ድስት የኢየሩሳሌም ምሳሌ ሲሆን፣ ሥጋው ወደ ባቢሎን ምርኮ ገና ያልተወሰዱት አይሁድ ናቸው። እሳቱ ደግሞ ባቢሎንን ይወክላል። ሕዝቅኤል ይህንን መልእክት የጻፈው ኢየሩሳሌም በመጨረሻ የምትወረርበት ጊዜ ሊጀምር በተቃረበበት በ588 ዓ.ዓ. ነበር።

8. የሕዝቅኤል ሚስት መሞት ምልክት (ሕዝቅኤል 24: 15-27)

እግዚአብሔር የሕዝቅኤልን ሚስት ሞት ሳይቀር ሊመጣ ስላለው ኃዘንና ስለ ኢየሩሳሌም ሕዝብ ሞት ለምርኮኞቹ እንደ ምልክት ተጠቅሞበታል። ሚስቱ እንደምትሞት በመንገር ሕዝቅኤልን አስጠነቀቀው። እርሷም በሚቀጥለው ቀን ሞተች። ሕዝቅኤል ማንኛውም ሰው የሚወደው ሰው በሚሞትበት ጊዜ የሚያሳየውን ኃዘን እንዲያዝን አልፈቀደለትም ነበር። ጮኾ እንዲያለቅስ፣ መጐናጸፊያውን

እንዲያወልቅ፡ በራሱ ላይ አመድና ትቢያ እንዲነሰንስ፤ ወይም ለሞተ ሰው የሚያዝኑና የሚያለቅሱ ሰዎች የሚበሉትን የእዝን እንጀራ እንኳ እንዲበላ አልፈቀደለትም ነበር። ይህ ሁሉ ኢየሩሳሌም እንደምትደመሰስ፤ አይሁድም ሞት ወይም ምርኮ እንደሚገጥሟቸው ለማመልከት ነበር። ይህ በሚሆንበት ጊዜ፡ ተማርከው የሚሄዱት አይሁድ ስለ ከተማቸው ሞት እንዳያዝኑና እንዳያለቅሱ ተከልክለው ነበር። ምክንያቱም በምርኮ ላይ ስለነበሩ ይህን ማድረግ በባቢሎን ላይ እንደማመፅ ይቆጠርባቸው ነበር። የሕዝቅኤል ሚስት የሞተችው የኢየሩሳሌም ቤተ መቅደስ በባቢሎናውያን በተቃጠለበት ዕለት ነበር።

ሕዝቅኤል ስለ ኢየሩሳሌም መደምሰስ ከመጀመሪያዎቹ ምርኮኞች በሰማ ጊዜ ለሕዝቡ እንዲናገር ተፈቀደለት። በዝምታ እንዲቆይ ከእግዚአብሔር ተጥሎበት የነበረው ግዳጅ በመጨረሻ ተነሣለት (ሕዝቅኤል 3:26)።

8ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ስለ እግዚአብሔርና ስለ ኃጢአት ከእነዚህ ምዕራፎች ምን ልንማር እንችላለን? ለ) ለቤተ ክርስቲያንህ አባላት ለማስተማር በጣም ጠቃሚ የሆኑ አንዳንድ ትምህርቶች ምንድን ናቸው?

2ኛ ቀን፡ - ሕዝቅኤል 25-32

9ኛ ጥያቄ፡ መዝሙር (115)፡ 1-31 (135)፡5-6 አንብብ። ሀ) እግዚአብሔር በነገሮች ሁሉ ላይ የበላይ ተቋጣጣሪ ስለ መሆኑ እነዚህ ቁጥሮች ምን ያስተምሩናል? ለ) እነዚህን ትምህርቶች ማስታወሱ ለምን አስፈለገ?

አብዛኛው ትንቢተ ሕዝቅኤል የእግዚአብሔር ሕዝብ ስለሆኑት አይሁድ ኃጢአትና በእነርሱ ላይ ስለሚመጣው ፍርድ የሚናገር ቢሆንም፤ እንደ አብዛኛዎቹ የትንቢት መጻሕፍት፤ እግዚአብሔር በአሕዛብ ላይ ስለሚያመጣው ፍርድም ይናገራል። ይህ ከመንፈሳዊ መመሪያ ጋር የሚስማማ ነው። የእግዚአብሔር ፍርድ ወይም ቅጣት የሚጀምረው የእግዚአብሔር ቤተሰብ ከሆኑት ከልጆቹ ነው (1ኛ ጴጥሮስ 4:17)። ነገር ግን በእግዚአብሔር ላይ በሚያምፁ ሁሉ ላይም ይደርሳል። እግዚአብሔር አይሁድን ለመቅጣት አሕዛብን ቢጠቀምም እንኳ እነርሱም የእግዚአብሔር ቁጣና ፍርድ እንዳለባቸው በማሳሰብ ያስጠነቅቃቸዋል።

በምድር ላይ የምንኖረው ኑሮ እግዚአብሔርን ከማያውቁ ሰዎች ጋርና በእነርሱም ቊጥጥር ሥር ቢሆንም፤ የምናመልከው አምላክ ግን በክፉ ሰዎች ወይም በክፉ መንግሥታት ዕቅድ ቊጥጥር ሥር አለመሆኑን ግስታወስ በጣም አስፈላጊ ነው። ይልቁንም የእኛ አምላክ እግዚአብሔር ሰዎችን ሁሉ ስለሚቈጣጠር ወደዱም ጠሉም ፈቃዱን ይፈጽማሉ።

10ኛ ጥያቄ፡ ሕዝቅኤል 25-32 አንብብ። ሀ) ሕዝቅኤል ትንቢት የተናገረባቸውን የተለያዩ ሕዝቦች ስም ዘርዘር። ለ) በእነዚህ ሕዝቦች ላይ የተነገሩትን ዐበይት ትንቢቶች ዘርዘር። ሐ) እነዚህ ሕዝቦች የት እንደሚገኙ ለማወቅ፤ በመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት ውስጥ የሚገኝ ካርታ ተመልከት።

1. በአሞን ላይ የተነገረ ትንቢት (ሕዝቅኤል 25: 1-7)

በአሁኑ ጊዜ የዮርዳኖስ ክፍል አካል የሆነችው የጥንቷ አሞን የእስራኤል የቀድሞ ጠላት ነበረች። ባቢሎናውያን ኢየሩሳሌምን ባጠፉ ጊዜ፤ አሞናውያን ሁኔታውን በደስታ ከመመልከት ሌላ፤ ኢየሩሳሌምን በማጥፋት ረገድም ተባባሪ ሆነዋል። ስለዚህ እግዚአብሔር አሞናውያንን እንደሚያጠፋ ተናገረ። በአሁኑ ጊዜ አሞናውያን የሚባል ሕዝብ የለም። ዳሩ ግን እግዚአብሔር የተናገረው ትንቢት በመፈጸሙ አካባቢው ዛሬ የዐረብ ከብት አርቢዎች የቀንድ ከብቶቻቸውን፤ በጎቻቸውንና ግመሎቻቸውን የሚያስማሩበት ስፍራ ሆኗል።

2. በሞዓብ ላይ የተነገረ ትንቢት (ሕዝቅኤል 25: 8-11)

ሴይር በመባል የምትታወቀው ሞዓብ ከአሞን በስተደቡብ የምትገኝ ነበረች። እግዚአብሔር ሞዓብን ስለ ኃጢአቷ እንደሚቀጣት ተናገረ።

3. በኤዶም ላይ የተነገረ ትንቢት (ሕዝቅኤል 25: 12-14)

ኤዶም በደቡብ ሞዓብ የምትገኝ አገር ስትሆን፤ የይሁዳ የረጅም ጊዜ ጠላት ነበረች። እስራኤላውያን ወደ ኤዶም እንደሚመጡና እንደሚያሸንፏቸው እግዚአብሔር ተስፋ ሰጠ።

4. በፍልስጥኤም ላይ የተነገረ ትንቢት (ሕዝቅኤል 25: 15-17)

በእስራኤልና በይሁዳ በስተምዕራብ ይገኙ የነበሩት ፍልስጥኤማውያን ለረጅም ዘመናት የአይሁድ ጠላቶች ነበሩ። ፍልስጥኤም ጦር ብዙ ጊዜ ይሁዳን ለመውጋትና ለመውረር ከሚዘምት ጦር ጋር ይተባበር ነበር።

ስለዚህ እግዚአብሔር ፍልስጥኤማውያንን እንደሚቀጣቸው አስቀድሞ ተናገረ።

እነዚህ ሦስት መንግሥታት ወዲያውኑ በባቢሎናውያን ተደመሰሱ። ቆይቶ ደግሞ ኤዶምና ፍልስጥኤም በእስራኤል ቊጥጥር ሥር ዋሉ።

11ኛ ጥያቄ፡ በእነዚህ ሕዝቦች ላይ የተነገረውን ትንቢቶች የእያንዳንዱ ትንቢት የመጨረሻ ክፍል ተመልከት። አሕዛብ ከእግዚአብሔር ዘንድ በመጣባቸው ቅጣት ምክንያት ምን ይገነዘባሉ?

5. በጢሮስ ላይ የተነገረ ትንቢት (ሕዝቅኤል 26-28፡19)

ከማንኛውም የትንቢት መጽሐፍ ይልቅ በጢሮስ ላይ የተነገረውን ትንቢት የያዘው ትንቢተ ሕዝቅኤል ነው። የአሁኒቷ ሊባናስ- ጢሮስ አንዳንድ ጊዜ የይሁዳ ጠላቶች ተባባሪ ስትሆን፤ በሌላ ጊዜ ደግሞ ራሷን የቻለች ጠላት ነበረች። ኢየሩሳሌም ስትደመሰስ የመካከለኛው ምሥራቅ ንግድ ብቸኛ የበላይ ተቋጣጣሪ እንደምትሆን በማሰብ ደስ ተሰኘች። ይህ ሕዝብ በሜዲተራኒያን ባሕር ላይ በመርከብ በሚካሄድ ንግድ ገናና ስምን፤ ሥልጣንንና ኃይልን ያተረፈ ነበረ። ጢሮስ ለጠላት ወረራ አመቺ እንዳትሆን የዋና ከተማዋ ምሽግ በባሕር ዳርቻ ባለ ደሴት ላይ የተወራ ነበር። ስለዚህ ሕዝቡ ማንም ሊያጠፋው እንደማይችል በመገመት ታበየ፤ ተኩራራም።

እግዚአብሔር ጢሮስን ሙሉ በሙሉ እንደሚያጠፋ ተናገረ። ይህም በሁለት ደረጃዎች ተፈጸመ። በመጀመሪያ፤ ናቡከደነፆር በየብስ በእርሱ ምድር ላይ ወደምትገኘው ወደ ዋናዋ ከተማ በመምጣት አጠፋት። በደሴት ላይ ተመሥርታ የነበረችውን ከተማ ለመውጋት ግን አልቻለም ነበር። በሁለተኛ ደረጃ፤ በ331 ዓ.ዓ. ታላቁ እስክንድር የጥንቷን የጢሮስ ከተማ ፍርስራሽ ወደ ባሕሩ በመጣል፤ ከርእስ ምድሩ አንሥቶ በደሴት ላይ እስከምትገኘዋ ከተማ የሚደርስ መንገድ ሠራ። እግዚአብሔር እንደተናገረው፤ በደሴት ላይ የነበረችዋን ከተማ ለማጥፋት ቻለ። በርእስ ምድሩ ላይ የነበረችው የጥንቷ ዋና ከተማም ሆነች፤ በደሴት ላይ የምትገኘዋ ከተማ እንደገና ሊሠሩ አልቻሉም። የአሁኒቱ የጢሮስ ከተማ ከቀድሞዋ ጢሮስ የምትመሳሰል ብትሆንም፤ የጥንቷ ከተማ ግን አይደለችም።

የእግዚአብሔር ቃል ሙሉ በሙሉ ለመፈጸም ብዙ መቶ ዓመታት የወሰደ ቢሆንም እንኳ አንድም ሳይቀር ተፈጻሞአል።

12ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ስለ እግዚአብሔር ቃል ትክክለኛነት ይህ ምን ያስተምረናል? ለ) ያልተፈጸመ የእግዚአብሔር የተሰፋ ቃሎች እንደሚፈጸሙ ይህ ምን ዋስትና ይሰጠናል? ሐ) ካልተፈጸሙ ትንቢቶች (የእግዚአብሔር የተሰፋ ቃሎች) አንዳንዶቹን ዘርዝር።

ሕዝቅኤል 28 በጢሮስ ንጉሥ ላይ የተነገረ ትንቢት ነው። ሕዝቅኤል 28፡12-17 በምሁራን መካከል ከፍተኛ ውዝግብ ያስነሣ ክፍል ነው። አንዳንዶች እነዚህ ቊጥሮች የሚናገሩት በትዕቢቱ ምክንያት በራሱ ላይ የእግዚአብሔርን ፍርድ ስላመጣው ስለ ጢሮስ ንጉሥ ብቻ ነው ይላሉ። ሌሎች ግን እነዚህ ጥቅሶች የሚናገሩት በተለይ የእግዚአብሔር ጠላት ስለሆነው ስለ ሰይጣን ነው ብለው ያምናሉ። ሕዝቅኤል የጢሮስን ንጉሥ ትዕቢት በሥዕላዊ መግለጫነት በመጠቀም የሰይጣንን ውድቀት መግለጡ ነው ብለው ያስተምራሉ። እርግጠኞች ለመሆን ባንችልም እንኳ እነዚህ ቊጥሮች የሚገልጡት ከሥጋ ለባሹ የጢሮስ ንጉሥ የሚልቅ ፍጡርን ይመስላል። ይህ ፍጡር ከጢሮስ ንጉሥ ኃይልና ዝንባሌ በስተኋላ የነበረውና ከጢሮስ ንጉሥ ጋር ተመሳሳይ የሆነው ሰይጣን ነበር። ይህ ትንቢት ስለ ሰይጣን የተነገረ ከሆነ የሚከተሉትን ነገሮች አስተውል፡-

ሀ. ሰይጣን እግዚአብሔር ከፈጠራቸው ታላላቅ ፍጥረታት አንዱና ከሁሉም ይልቅ የተዋበ ፍጡር ነበር። በዚያን ዘመን ከነበሩት እጅግ የከበሩ ድንጋዮች ሁሉ ጋር ተወዳድሯል። ሕዝቅኤል በራእዮቹ እንዳያቸው አራት እንስሳት፣ የእግዚአብሔርን ዙፋን እንደሚጋርዱ መላእክት ዓይነት እርሱም እንደ እርሱ ኪሩቤል ነበር (ሕዝቅኤል 1-3)፤ በእግዚአብሔርም ፊት ይኖር ነበር።

ለ. የሰይጣን ውድቀት የትዕቢቱ ውጤት ነበር። ትዕቢት ሰይጣንን ከመንግሥተ ሰማያት ተባርሮ እንዲወጣና ለመጨረሻም ጥፋት ዳረገው።

** ማስታወሻ፡- ስለ ሰይጣን ውድቀት በኢሳይያስ 14፡12-15 የተነጋገርንበትን ማብራሪያ ተመልከት።

13ኛ ጥያቄ፡ እግዚአብሔር ትዕቢትን ስለ መጥላቱ እነዚህ ጥቅሶች የሚያስተምሩት ምንድን ነው?

6. በሲዶና ላይ የተነገረ ትንቢት (ሕዝቅኤል 28:20-26)

ሲዶና ከጢሮስ በስተሰሜን 40 ኪሎ ሜትር ያህል ርቃ የምትገኝ የወደብ ከተማ ስትሆን፤ ብዙ ጊዜ ከጢሮስ ጋር ትተባበር ነበር። በጢሮስ ኃጢአት ስለተባበረች እግዚአብሔር በሲዶና ላይ ሊፈርድ ቃል ገብቶ ነበር። አይሁድ ደግሞ ወደ ከነዓን እንደሚመለሱና በዚያ በሰላም እንደሚኖሩ ተስፋ ሰጥቷል።

7. በግብፅ ላይ የተነገረ ትንቢት (ሕዝቅኤል 29-32)

ግብፅ ከይሁዳ በስተደቡብ የምትገኝ ታላቅ አገር ነበረች። ንጉሥ ኢዮስያስን የገደለችና ልጁን በምርኮ የወሰደችው ግብፅ እንደነበረች የሚታወስ ነው። በውጊያው እንደምትረዳ ቃል በመግባት፤ ይሁዳ በባቢሎን ላይ እንድታምፅ ያበረታታች ግብፅ ነበረች። ዳሩ ግን ግብፅ ጦርነቱ በተጀመረ ጊዜ ይሁዳን ለመርዳት ሳትፈቅድ ቀረች። ይህም ለይሁዳና ለኢየሩሳሌም ጥፋት ምክንያት ነበር። ስለዚህ ናቡከደነፆር ግብፅን እንደሚያሸንፍ እግዚአብሔር ተናገረ። ግብፅ የቀድሞ ክብሯንና ኃይሏን አጣች። እንደ አይሁድ ሁሉ ግብፃውያንም በአሕዛብ መካከል ተበተኑ። በዘመናቸው ታላቅ እንደነበሩትና እንደወደቁት አሦራውያን ታላቁ የግብፅ መንግሥትም ይወድቃል። የሕዝቡ ምልክት ወይም ተወካይ የሆነው ፈርዖንም ሊሸነፍና ከእርሱ በፊት የተሸነፉት ሌሎች ነገሥታትና አሕዛብ በሙሉ ወደ አሉበት ሙታን መንደር ሊሄድ ግድ ነበር።

**** ማስታወሻ፡-** ስለ ግብፅ የተነገሩት እነዚህ ትንቢቶች ከ587-571 ዓ.ዓ. ባለው በ15 ዓመታት ጊዜ የተሰጡ ነበሩ። የመጨረሻ የሕዝቅኤል ትንቢት ስለ ግብፅ የሚናገር ነበር። ስለ ግብፅ የተነገረው ትንቢት የሚገኘው በጊዜ ቅደም ተከተል መሠረት አይደለም።

14ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ከእነዚህ ምዕራፎች ልንማራቸው የምንችል ትምህርቶችን ዘርዝር። ለ) ስለ እግዚአብሔርና ከሕዝቦች ጋር ስላለው ግንኙነት ምን ልንማር እንችላለን?

3ኛ ቀን፡- ሕዝቅኤል 33-39

15ኛ ጥያቄ፡ እግዚአብሔር ያለፈውንና አሁን ያለውን እንደሚያውቅ ሁሉ፤ የወደፊቱንም ነገር እንደሚያውቅና እንደሚቆጣጠር መረዳት አበራታች የሚሆነው ለምንድን ነው?

እንደ እኛ በጊዜ ለማይወሰነው እግዚአብሔር፤ የወደፊቱ ሁኔታ የአሁኑን ያህል ግልጽ ነው። እግዚአብሔር ቀድሞ የሆነውንና አሁን በመፈጸም ላይ ያለውን ብቻ ሳይሆን፤ ወደ ፊት ምን እንደሚሆንም በትክክል ያውቃል።

በሕዝቅኤል 33-48 ስለ ወደፊት የተነገሩ በርካታ ትንቢቶችን እናገኛለን። አንዳንዶቹ ለእስራኤል ሕዝብ እንደማስጠንቀቂያ ነበር የተሰጡት። ሌሎች ደግሞ በምርኮ የነበሩትን አይሁድ ለማበረታታት ነበር። እነዚህ ምዕራፎች በቀጥታ እኛን የሚመለከቱ ትንቢቶችን የያዙ ባይሆኑም እንኳ፤ እግዚአብሔር ነገሮችን ሁሉ እንዲሁም ወደ ፊት የሚፈጸሙ ሁኔታዎችን ሳይቀር እንደሚቆጣጠር በግወቅ እንድንበረታታ የተሰጡ ናቸው። እግዚአብሔር የማይቆጣጠረው አንዳችም ነገር አይደርስብንም። ዓላማውን ለመፈጸም ነገሮችን ሁሉ ይጠቀምባቸዋል።

16ኛ ጥያቄ፡ የመጨረሻዎቹን ዘመናት በሚመለከት ስለተነገሩ ትንቢቶች ለሚቀርቡ የተለያዩ አመለካከቶች መሠረት የሚጥለውን የ4ኛን ቀን፤ ትምህርት 7ን ከልስ።

እነዚህ ምዕራፎች ስለ መጨረሻዎቹ የሚናገሩ በርካታ ትንቢቶችን ስለያዙ፤ ምሁራን ትርጉማቸውን በሚመለከት ብዙ ጊዜ ይወዛገባሉ። አንድ ሰው በትንቢተ ሕዝቅኤል መጨረሻ የሚገኙትን ትንቢቶች የሚረዳው እግዚአብሔር ስለመጨረሻው ዘመን ያለውን ዓላማና በእርሱም ውስጥ እስራኤል ያላትን ስፍራ መረዳት በሚችልበት መንገድ ነው።

17ኛ ጥያቄ፡ ሕዝቅኤል 33-39 አንብብ። ሀ) ሕዝቅኤል በጠባቂነቱ በነበረበት ኃላፊነት እግዚአብሔር ምን ማስጠንቀቂያ ሰጠው? ለ) ሕዝቅኤል በምርኮ የነበሩትን አይሁድን ለማበረታታት የፈለገባቸውን መንገዶች ዘርዘር።

ሐ) እነዚህ ጥቅሶች ለኢየሩሳሌም ውድቀት የሚሰጧቸው ምክንያቶች ምንድን ናቸው? መ) ሕዝቅኤል ያየው ራእይና ትርጉም ምንድን ነው? ሠ) የጎግና ማጎግ ሕዝቦች ምን ያደርጋሉ?

1. ሕዝቅኤል፥ የእስራኤል ጉበኛ ወይም ጠባቂ (ሕዝቅኤል 33: 1-20)

ሕዝቅኤል የነቢይነት ሥራውን በጀመረ ጊዜ፥ እግዚአብሔር በባቢሎናውያን አማካይነት ሊመጣ ስላለው አደጋና ስለ እነርሱ ንስሐ የመግባት አስፈላጊነት በመንገር፥ የሚያስጠነቅቅ ጉበኛ ወይም ጠባቂ መሆን እንደሚገባው አስጠነቅቆት ነበር። በሕዝቅኤል 33 በጉበኛነቱ ያለበትን ኃላፊነት በመንገር እንደገና ያስጠነቅቀዋል። ሕዝቡ ንስሐ እንዲገቡ ማስገደድ የሕዝቅኤል ኃላፊነት አልነበረም። ሕዝቅኤል ቢያስጠነቅቃቸውና እነርሱ ከከፋታቸው አንመለስም ቢሉ፥ ጥፋቱ መስማት እንቢ ያሉት የሕዝቡ እንጂ የሕዝቅኤል አልነበረም። ሕዝቅኤል ግን ዝም ቢልና ሕዝቡን ስለ ኃጢአታቸው ባያስጠነቅቅ እንዲሁም ንስሐ እንዲገቡ ባያበረታታ፥ እግዚአብሔር ሕዝቅኤልን በኃላፊነት ይጠይቀዋል። የእግዚአብሔር ፍላጎት ኃጢአተኛው እንዲሞት ሳይሆን፥ ንስሐ እንዲገባና እንዲድን ነው።

18ኛ ጥያቄ፥ ሕዝቅኤል በጉበኛነት የነበረበት ኃላፊነት ዛሬም እኛ ላላመኑ ሰዎች ወንጌልን ለማድረስ ካለን ኃላፊነት ጋር የሚመሳሰለው እንዴት ነው?

2. የኢየሩሳሌምን ውድቀት የሚመለከት ገለጻ (ሕዝቅኤል 33: 21-33)

ከተማይቱ በወደቀች ጊዜ ከሞት ያመለጠ አንድ ሰው ወደ ሕዝቅኤል መጣና ኢየሩሳሌም እንደወደቀች ነገረው። በዚያን ጊዜ ሕዝቅኤል መልእክቱን በግልጽ ለሕዝብ መናገር ይጀምር ዘንድ እግዚአብሔር ፈቀደለት። ሕዝቅኤል የተናገራቸው ትንቢቶች በሙሉ ስለተፈጸሙ እውነተኛ የእግዚአብሔር ነቢይ መሆኑ ታወቀ። ከዚህ በኋላ የሕዝቅኤል መልእክት ከፍርድ ወደ ማጽናናት ተቀየረ።

በኢየሩሳሌም የነበሩ ሰዎች ከውድቀት በኋላ ንስሐ ያልገቡ ይመስላሉ። አንድ ብቸኛ ሰው የነበረው አብርሃም ታላቅ ሕዝብ ከሆነ፥ ከአንድ በላይ የሆኑን እኛ ሕዝቡንና መንግሥታችንን እንደገና ለመመሥረት እንችላለን

በለው ነበር። እግዚአብሔር ይባርካቸው ዘንድ ከኃጢአታቸው ንስሐ መግባት እንደነበረባቸው አሁንም አልተገነዘቡም ነበር። እንዲሁም ሕዝቅኤል መልእክቱን መስማት ይፈልጉ የነበሩትንና ልባቸውን ያልለወጡትን ምርኮኞች ገሥጾአል። በአፋቸው እግዚአብሔርን እንከተላለን ቢሉም፤ በልባቸው ግን ኃጢአት ነበር፤ ቃላቸውም በተግባር አይተረጉምም ነበር።

19ኛ ጥያቄ፡ ዛሬም በቤተ ክርስቲያን የሰዎች ቃልና ተግባር በአንድ ላይ አብሮ አይሄዱም፤ እንዲህ ዓይነቱ ተመሳሳይ ችግር የሚከሰተው እንዴት ነው? መግለጫዎችን ስጥ።

3. የእረኛውና የበጎች ምሳሌ (ሕዝቅኤል 34)

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የቤተ ክርስቲያን መሪዎችንና የሕዝቡን ግንኙነት ለመግለጽ ካገለገሉ ማንጻጸሪያዎች እጅግ የተለመደው የእረኛና የበጎች ምሳሌ ነው። ይህ ምዕራፍ መሪዎቹ ኃላፊነታቸውን ካልተገነዘቡና መልካም እረኛ ካልሆኑ የሚመጣባቸውን ፍርድ የሚገልጽ ስለሆነ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች በጥንቃቄ ሊያነብቡት የሚገባ እጅግ ጠቃሚ ክፍል ነው።

የእስራኤል መሪዎች የእግዚአብሔር መንጋ የሆኑት የእስራኤላውያን እረኞች ነበሩ። እነዚህ መሪዎች ግን ለመንጋው እንክብካቤ ከማድረግ ይልቅ የራሳቸውን የስግብግብነት ዓላማ ያራምዱ ነበር። ለራሳቸው ሕይወት ተሳታፊ ጥቅማ ጥቅሞችን በማሳደድ፤ ለሕዝቡ ተገቢውን እንክብካቤ አያደርጉም ነበር። ስለዚህ የመንጋው ጠላቶች መንጋውን እንዲያጠፉ በር ከፍተው ነበር። በዚህ ምክንያት እግዚአብሔር ፈረደባቸውና በባቢሎን ምርኮ የአመራር ስፍራቸውን አሳጣቸው።

ዳሩ ግን እግዚአብሔር አንድ ቀን ለመንጋው ሰላምና ደኅንነት በሚያመጣ መንገድ፤ የእግዚአብሔርን መንጋ የሚመራ፤ እንደ ጻዊት ያለ አንድ መሪ እንደሚያስነሣ ተስፋ ሰጥቶ ነበር፤ ያም እረኛ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው (ዮሐንስ 10 ተመልከት)።

20ኛ ጥያቄ፡ ሀ) በጥንቷ እስራኤል የነበረው የእረኞች ችግር ዛሬ በመጥፎ መሪዎቻቸው ምክንያት ብዙ አብያተ ክርስቲያናትን

ከሚያጋጥሟቸው ችግሮች ጋር የሚመሳሰለው እንዴት ነው? ለ) መልካም እረኛ የሆነውን ኢየሱስን ከቤተ ክርስቲያን መሪዎች ጋር አወዳድር። የእግዚአብሔር መንጋ የሆኑትን የቤተ ክርስቲያን አባሎች በመምራት ረገድ ያላቸው ተመሳሳይነት እንዴት ነው?

4. በኤዶም ላይ የተነገረ ትንቢት (ሕዝቅኤል 35)

ኤዶም የእስራኤልንና የይሁዳን ምድር ለመውሰድ በመፈለግ፣ እስራኤልን በማጥፋት ድርጊት ስለተባበረች እግዚአብሔር እንደሚያጠፋት ለሁለተኛ ጊዜ ተናገረ።

5. ስለ እስራኤል ተራሮች የተነገረ ትንቢት (ሕዝቅኤል 36)

የእስራኤል ተራሮች እግዚአብሔር ለአይሁድ ሊሰጣቸው ቃል የገባላቸውን የተስፋይቱን ምድር የሚወክሉ ናቸው። ሌሎች መንግሥታትና ሕዝቦች በኢየሩሳሌም ውድቀትና ጥፋት ተደስተው ነበር። አብዛኛው ሕዝብ በምርኮ ተወስዶ ስለነበር በእስራኤል አብዛኛዎቹ አይሁድ ይኖሩባቸው የነበሩት ተራራማ ስፍራዎች ሰው የማይኖርባቸው ሆነው ነበር። እግዚአብሔር ግን አንድ ቀን አይሁድ ከምርኮ እንደሚመለሱና እነዚህ ተራራማ ስፍራዎች በሰዎች የተሞሉ ፍሬያማ እንደሚሆኑ ተናገረ። እንዲያውም ምድሪቱ ከፊት ይልቅ እጅግ በተሻለ ደረጃ ላይ እንደምትሆን ተስፋ ሰጠ።

አይሁድ በኃጢአት ድርጊታቸው በራሳቸው ላይ ባመጡት ጥፋት የእግዚአብሔርን ስም ያሰደቡ ቢሆኑም እንኳ እግዚአብሔር አንድ ቀን ቅዱስ መሆኑን በመግለጽ ራሱን ለእስራኤል እንደሚያሳይ ተስፋ ሰጠ። ከተበተኑበት ስፍራ ሁሉ እንደገና እንደሚሰበሰባቸው ተናገረ። ከኃጢአታቸውና ከክፉ መንገዳቸው ሁሉ እንደሚያነጻቸውና ሕጉን በልባቸው ላይ በመጻፍ ለእርሱ በፍጹምነት እንዲታዘዙ እንደሚያደርግ ቃል ገባላቸው።

እነዚህ የተስፋ ቃሎች አይሁድ በዘሩባቤል፣ በዕዝራና በነህምያ መሪነት በተመለሱ ጊዜ በከፊል የተፈጸሙ ቢሆኑም፣ ሙሉ በሙሉ የሚፈጸሙት ግን አይሁድ በሙሉ ወደ ተስፋይቱ ምድር ተመልሰው፣ በኢየሱስ ክርስቶስ መሪነትና በበረከቱ በሚጥለቀለቁበት በመጨረሻው ዘመን ይመስላል።

21ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ከእነዚህ የተስፋ ቃላት አንዳንዶቹ ዛሬ በክርስቲያኖች ወይም በመንግሥተ ሰማያት የሚፈጸሙት እንዴት ነው? ለ) ከእነዚህ የተስፋ ቃላት አብዛኞቹ ለክርስቲያኖች ቃል በቃል ሳይሆን ለአይሁድ ብቻ መፈጸም ያለባቸው የሚመስሉት እንዴት ነው?

6. የደረቁ አጥንቶች የሞሉበት ሸለቆ ራእይ (ሕዝቅኤል 37)።

በትንቢተ ሕዝቅኤል ውስጥ በሚገባ ከታወቁት ክፍሎች አንዱ የደረቁ አጥንቶች ስለሞሉበት ሸለቆ የተሰጠው ራእይ የሚገኝበት ክፍል ነው። አጥንቶቹ ሕያዋን ፍጥረታት ሆነው ሊቆሙ በሚችሉበት አኳኋን እግዚአብሔር ሠራ። እነዚህ የደረቁ አጥንቶች ከእስራኤልና ከይሁዳ የሆኑትን አይሁድ የሚወክሉ ነበሩ (ሕዝቅኤል 37:11)። በምርኮ ላይ ለነበሩ አይሁድ ምንም ተስፋ የሌለና የእስራኤልና የይሁዳ ሕዝቦችም የሞቱ ያህል በመሰሉበት ጊዜ፣ አንድ ቀን እግዚአብሔር የሕይወትን እስትንፋስ እንደሚዘራባቸውና ወደ ከነዓን እንደሚመልሳቸው ቃል ገባላቸው።

እንዲሁም እግዚአብሔር ሕዝቅኤልን፡- አንዱ እስራኤል ሌላው ይሁዳ ተብሎ የሚጠራ ሁለት በትር እንዲወሰድና አንድ ላይ እንዲያስራቸው ነገረው። ይህም አንድ ቀን የተከፋፈሉት የእስራኤልና የይሁዳ መንግሥታት አንድ እንደሚሆኑ የሚያመለክት ነበር። በዚያን ጊዜ በእስራኤል ሁሉ ላይ የእግዚአብሔር አገልጋይ ተብሎ የሚጠራው መሢሐ-ዳዊት ይነግሣል። እግዚአብሔር ዘላለማዊ ቃል ኪዳንን ከእነርሱ ጋር በመመሥረት በመካከላቸው ለዘላለም ይኖራል።

እነዚህ ትንቢቶች ደግሞ የተፈጸሙት በክፊል ነበር። ከሰባ ዓመታት ምርኮ በኋላ ከአይሁድ አንዳንዶቹ ወደ ምድራቸው የተመለሱ ቢሆንም ድሮ የነበራቸውን ክብር ግን አላገኙም። በ70 ዓ.ም. ደግሞ አይሁድ እንደገና ተበተኑ። ከዚያ በኋላ ወደገዛ ምድራቸው መመለስ የጀመሩት በ1948 ዓ.ም. ነበር። አብዛኞቹ አይሁድ ግን እስካሁን ድረስ በአሕዛብ መካከል ተበትነው ይኖራሉ። ስለዚህ መሢሐ ኢየሱስ ክርስቶስ አንድ ቀን አንድ ሕዝብ ይሆኑ ዘንድ አይሁድን በመሰብሰብ በላያቸው ይነግሣል። እነዚህ የተስፋ ቃላት ሙሉ በሙሉ የሚፈጸሙት ያኔ ብቻ ነው።

7. በጎግ ላይ የተነገረ ትንቢት (ሕዝቅኤል 38-39)

ሕዝቅኤል ስለ መጪው ጊዜ ከተናገራቸው ትንቢቶች መካከል አስደሳች ያልሆነም ነበሩባቸው። ነቢዩ ከእስራኤል በስተሰሜን እጅግ ርቆ ስለሚገኘው ስለ ጎግ ምድር በተናገረው ትንቢት ውስጥ ወደገዛ ምድራቸው እንደገና በተሰበሰቡ አይሁድ ላይ ጎግ ጦርነት እንደሚከፍት ይገልጣል። ይህ ሕዝብ ሌሎችን ብዙ የአሕዛብ መንግሥታት በማስተባበር ኢየሩሳሌምን ለመደምሰስ ይሻል። ዳሩ ግን እግዚአብሔር በመሬት መንቀጥቀጥና ጦሩ እርስ በርሱ እንዲዋጋ በማድረግ ታላቁን ሠራዊት ይገለብጠዋል፤ ሕዝቡን ግን ይጠብቃል። በዚህ ዓይነት አሕዛብ ሁሉ የእግዚአብሔርን ቅድስናና ታላቅነት ያያሉ።

22ኛ ጥያቄ፡ ከእነዚህ ምዕራፎች የተማርሃቸውን የተለያዩ መንፈሳዊ ትምህርቶች ዘርዝር።

4ኛ ቀን፡ - ሕዝቅኤል 40-48

23ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ከዚህ በፊት የቀመስከውን ወይም ያለፍህበትን አስቸጋሪና ከባድ ሁኔታን ጥቀስ። ለ) በእነዚህ አስቸጋሪ ሁኔታዎች ውስጥ ስታልፍ በጽናት እንድትቆይ ያደረገህ «ተስፋ» ምን ነበር? ሐ) በከባድ መከራና ችግር ውስጥ እንኳ ክርስቲያን ደስተኛ ሆኖ እንዲጸና ሊያደርገው የሚገባ «ተስፋ» ምንድን ነው? መ) 1ኛ ተስሎንቄ 4:13-18፤ ቲቶ 2:14፤ ዕብራውያን 6:17-20፤ 1ኛ ዮሐንስ 3:1-3 አንብብ። የሚያበረታቱንን የተለያዩ «ተስፋዎች» ዘርዝር።

ክርስቲያኖች በምንም ዓይነት አስቸጋሪና ከባድ ሁኔታ ውስጥ ብንሆን፤ ምንም ያህል የጨለመና የከፋ ሁኔታ ቢያጋጥመን፤ ምንም ያህል ከፍተኛ ስደት ቢደርስብን፤ ልንበረታታና ልንጽናና የምንችልበት ብርሃን ወይም ተስፋ አለን። ይህ ተስፋ አሁን በመደረግ ላይ ካለው ባሻገር ወደፊት የሚሆነውን ያመለክታል። ይህ ተስፋ የኢየሱስ ክርስቶስ ዳግም ምጽአት ተስፋ፤ የዘላለም ሕይወት ተስፋ፤ አንድ ቀን ኢየሱስ ክርስቶስን የምንመስልበት ተስፋ፤ ከሞት እንደምንነሣና ከጌታ ጋር ለዘላለም በመንግሥተ ሰማያት መሆናችንን የሚመለከት ተስፋ ነው። ሌሎች በርካታ የተስፋ ቃሎችም አሉን። እነዚህ የተስፋ ቃሎች «የነፍስ መልሕቆች»

ስለሆኑና በታላቅ የመከራ ግዕበል ውስጥ ብንሆንም እንኳ ለእግዚአብሔር በታግኝነት እንድንቆም ስለሚያደርጉን ክርስቲያኖች እነዚህን የተስፋ ቃላት ሊረዷቸውና ሊያምኑባቸው ይገባል።

እግዚአብሔር ለአይሁድ «ተስፋ» ሰጥቷል። የኢየሩሳሌም መደምሰስ፣ በአሕዛብ መካከል መበተን፣ ለአሕዛብ ተገዥ መሆን፣ ሂትለር ፈጽሞ ሊያጠፋቸው የመቃረቡ ጉዳይና በዘመናት ሁሉ የገጠማቸው ስደት ወዘተ. ለአይሁድ ከባድና አስቸጋሪ ቢሆንባቸውም፣ የብርሃን ተስፋ ግን ነበራቸው። ይህም ተስፋ እጅግ አስቸጋሪ በሆኑ ጊዜያት አይሁድን አጽንቶ የሚያቆማቸው መልሕቅ ነበር።

እነዚህ የተስፋ ቃላት ምን ነበሩ? ባጭሩ አይሁድ አንድ ቀን ከየተበተነበት ስፍራ ወደገዛ ምድራቸው እንደሚሰበሰቡ ተስፋ ተሰጥቶአቸው ነበር። ሰላምና ብልጥግና ወደሞላባት ወደ ተስፋይቱ ምድር ወደ ከነዓን ይመለሳሉ። ጠላቶቻቸውን ሁሉ ያሸንፋሉ። የዳዊት መንግሥት ክብርም ይመለስላቸዋል። የተከፋፈለው መንግሥት ፈውስ ያገኝና በአንድ ንጉሥ ጥላ ሥር አንድ መንግሥት ይሆናል። ይህ ንጉሥ መሢሐ ነው። መሢሐ በኢየሩሳሌም የሚነግሥ ሲሆን፣ የዓለም መንግሥታትና አሕዛብ ሁሉ ይታዘዙለታል። አይሁድ፣ ራሱ በደነገገላቸው መንገድ እግዚአብሔርን የማምለክ ነፃነት ይኖራቸዋል። አይሁድ እነዚህን የተስፋ ቃላት በአእምሮአቸው በመያዝ፣ ለብዙ ዘመናት በፍትሕ አልበኝነት እነርሱን ለማጥፋት የተደረጉትን መከራዎች ሁሉ ተቋቁመዋል። የእስራኤል ሕዝብ ሕልውና እስከ ዛሬ ድረስ ሊቆይ የቻለው አይሁድ በእነዚህ የተስፋ ቃላት ባለማቋረጥ በማመናቸው ነበር።

ሕዝቅኤል 40-48 እግዚአብሔር ለአይሁድ ያለውን ዕቅድ የሚያጠቃልልበት የመጨረሻው ዘመን መግለጫ ነው። ሕዝቅኤል በነበረበትና በሌሎችም ዘመናት ሁሉ በምርኮ ላይ ለነበሩ አይሁድ ተስፋ በመስጠት፣ እግዚአብሔር እንዳልረሳቸው ነገር ግን አንድ ቀን ከእነርሱ ጋር እንደሚሠራ የሚያረጋግጥ ነበር።

እነዚህን ምዕራፎች በሚመለከት በክርስቲያኖች በርካታ የአመለካከት ልዩነት አለ። አንዳንዶች አዲስ ኪዳን ኢየሱስ በአይሁድና በአሕዛብ መካከል የነበረውን የልዩነት ግድግዳ እንዳፈረሰ ስለሚያስተምር እነዚህ

ምዕራፎች ልክ እዚህ ስፍራ በተገለጸበት መልኩ የሚፈጽሙበት መንገድ የለም ብለው ያምናሉ (ኤፌሶን 2: 14)። ኢየሱስ በመስቀል ላይ የከፈለው መስዋዕትነት የጥንቱን የመስዋዕት ሥርዓት አስወግዶአል (ዕብራውያን 10: 11-18)። አሁን እግዚአብሔር በሰዎች ልብ ውስጥ ያደረ ስለሆነ ቊላዊ የሆነ የሚታይ ቤተ መቅደስ አያስፈልግም (1ኛ ቆሮንቶስ 3: 16)።

ሌሎች ክርስቲያኖች ደግሞ እነዚህ የተስፋ ቃሎች በከፍተኛ ደረጃ በቀጥታ መፈጸም አለባቸው በማለት አጥብቀው ይከራከራሉ። አይሁድ የሚመለሱበት አገር ሊኖራቸው ይገባል። መሢሐ ኢየሱስ ክርስቶስ በመካከላቸው ሊኖርና ሊገዛቸው ይገባል። የብሉይ ኪዳንን የአምልኮ ሥርዓት የሚከተል አንድ ዓይነት የአምልኮ አፈጻጸም ሊኖር ያስፈልጋል። እነዚህ መስዋዕት ስለ ኃጢአት የሚቀርቡ ከመሆን ይልቅ የኢየሱስን ሞት የሚያስታውሱ ተምሳሌታዊ ተግባራት ይሆናሉ። እነዚህን ምዕራፎች በቀጥታ ካልተረዳናቸውና ካልተቀበለናቸው ትርጉማቸውን በምን እናውቃለን? የሚሉ ናቸው። እነዚህ ለአይሁድ የተሰጡ የተስፋ ቃሎች ወዲያውኑ ለእነርሱ ትርጉም የማይሰጡ ሆነው በመንፈሳዊ አንጻር ለቤተ ክርስቲያን ብቻ የሚውሉ ከሆነ አይሁድ እግዚአብሔርን ተስፋ በማድረግ የሚያምኑት እንዴት ነው? በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስለ መጨረሻው ዘመን ከተሰጡት ሌሎች የተስፋ ቃሎች ጋር ይህ ክፍል ያለው ግንኙነት ምንድን ነው? ሁሉም ተምሳሌታዊ ናቸውን? እነዚህን ምዕራፎች የሚመለከት ትርጉም ለግዘጋጀት መጀመር ማለት የእግዚአብሔርን የተስፋ ቃሎች የምንረዳበትና በመተማመን የምንናገርበት ጽኑ መሠረት የለንም ማለት ነው።

24ኛ ጥያቄ፡ ሕዝቅኤል 40-48 አንብብ። ሀ) ስለ ወደፊት ቤተ መቅደስ የሰጡትን የተስፋ ቃላት ግለጽ? ለ) የእግዚአብሔር ክብር ምን ይሆናል? ሐ) በእነዚህ ምዕራፎች የተጠቀሰው ልዑል ማን ነው? መ) የከነዓን ምድር ምን ትሆናለች? ሠ) በዚያን ጊዜ የሚቀርቡ መስዋዕቶች ምን ዓይነት ይሆናሉ?

1. አዲሱ ቤተ መቅደስ (ሕዝቅኤል 40-42)

በእነዚህ ሦስት ምዕራፎች ቤተ መቅደስ ምን እንደሚመስል ዝርዝር መግለጫዎች ተሰጥተዋል። ምሁራንና የሕንጻ ባለሙያዎች (አርክቴክቶች) ቤተ መቅደስ ምን እንደሚመስል ለማበጀት ቢሞክሩም፤ የተሰጠው የወርድና የስፋት መጠን ዝርዝር በቂ ስላይደለ አልተቻለም። ሆኖም ግን በተሰጠው መረጃ ብቻ ቤተ መቅደሱ ከሰሎሞን ቤተ መቅደስ እንኳ እንደሚበልጥ እናውቃለን። የሰሎሞን ቤተ መቅደስ ከጥንቱ ዘመን ሰባት ታላላቅ ሕንጻዎች አንዱ እንደነበር የሚታወስ ነው። እንደዚህ ዓይነት ቤተ መቅደስ ተሠርቶ ስለማይታወቅ ይህ ቤተ መቅደስ በኢየሱስ ክርስቶስ 1000 ዓመት መንግሥት ጊዜ የሚሠራው እንደሆነ ብዙ ምሁራን ያምናሉ።

ሕዝቅኤል ስለ ቤተ መቅደሱ ገለጣ የሚሰጠው ከውጭው ግድግዳ ጀምሮ ነው። የምሥራቁ መግቢያ ወደ ቤተ መቅደሱ ውጫዊ ክፍልና ወደ ሌሎች የቤተ መቅደስ መውጫዎች የሚመራ ነው። ሕዝቅኤል በውጫዊው የቤተ መቅደስ ክፍል ሰላሎትና ካህናት ስለሚጠቀሙባቸው ክፍሎች ይገልጣል። የቤተ መቅደሱን እውነተኛ ቅርጽም ጭምር ይገልጣል።

2. የጌታ ክብር ወደ ቤተ መቅደሱ ይመለሳል (ሕዝቅኤል 43: 1-12)

ሕዝቅኤል ቤተ መቅደሱን በሚመለከትበት ጊዜ አስደናቂ ነገር አየ። የጌታ የክብር ደመና ወደ ቤተ መቅደሱ ሲመለስና በመገናኛው ድንኳንና በቤተ መቅደሱ እንደነበረው ዓይነት ሲሞላው ተመለከተ።

እንደሚታወሰው ከዚህ በፊት ሕዝቅኤል የእግዚአብሔር ክብር ቤተ መቅደሱንና የኢየሩሳሌምን ከተማ ትቶ ሲሄድ ስለተመለከተ ይህ በጣም አስፈላጊ ነገር ነው (ሕዝቅኤል 10-11)። እግዚአብሔር ወደ ሕዝቡ ወደ እስራኤልና ወደ ኢየሩሳሌም ከተማ እንደገና ይመለሳል። እግዚአብሔር እንደገና ከሕዝቡ ጋር ይኖራል።

3. በቤተ መቅደሱ ውስጥ የነበረው መሠዊያ (ሕዝቅኤል 43: 13-27)

4. የእስራኤል የወደፊት መሪዎች (ሕዝቅኤል 44)

ትዝ እንደሚልህ፤ ሕዝቅኤልና ሌሎች የትንቢት መጻሕፍት ለኢየሩሳሌም መደምሰስና ለእግዚአብሔር ሕዝብ መማረክ በዋናነት ጥፋተኞች ያደረጉት መሪዎችን እንደነበሩ የሚታወስ ነው። ነገሥታት፣ ካህናትና ነቢያት በሙሉ ብልሹዎች ስለነበሩ ሕዝቡን ከእግዚአብሔር

አራቁአቸው (ለምሳሌ፡- ሕዝቅኤል 34)። ሕዝቅኤል ተገቢ የሆኑ የፖለቲካና መንፈሳዊ መሪዎች የሚነሡበትን ጊዜ አሻግሮ ተመለከተ። ትኩረቱ በሁለት ዓይነት መሪዎች ላይ ነበር። የመጀመሪያው፡ የፖለቲካ መሪ «አለቃ» ተብሏል። ሕዝቅኤል መሢሔን በሚመለከተው በዚህ ትንቢት ላይ ብዙም አላተኩረም። ሁለተኛ፡ የሃይማኖታዊ መሪዎች የሆኑት ካህናትና ሌዋውያን ነበሩ። ሕዝቅኤል ራሱ ካህን ነበር። ስለዚህ ለሙሴና ለአርጎን በተሰጡት ትንቢቶች ፍጻሜ መሠረት ትኩረቱን እውነተኛ መንፈሳዊ መሪዎች በሚኖሩባቸው ቀናት ላይ አድርጎአል። እነዚህ መሪዎች የሚኖሩት ሕግን በመጠበቅና በመፈጸም ስለሚሆን ሕዝቡን ወደ እውነተኛ አምልኮ ይመራሉ።

5. የእስራኤል ምድር መከፋፈል (ሕዝቅኤል 45-48)

ሕዝቅኤል ወደፊት ምድሪቱ ስለምትከፋፈልበት ሁኔታ በዝርዝር ይገልጣል። የአለቃው ንብረት ባለበት በምድሪቱ ማዕከላዊ ስፍራ ቤተ መቅደሱ ይሠራል። በዚያ ሰፊ ምድር ለካህናትና ለሌዋውያን ስፍራ ይሰጣቸዋል። የቀረው የከነዓን ምድር ለአሥራ ሁለቱ ነገዶች በእኩልነት ይከፋፈላል።

ሕዝቅኤል ስለሚቀርቡት የተለያዩ መሥዋዕቶችም ይገልጻል። የብሉይ ኪዳን ዋና ዋና መሥዋዕቶች በዚህ ክፍል አለመጠቀሳቸውን መገንዘብ ጠቃሚ ነው። አንዳንድ የተቀደሱ ቀናት በተለይ ከሁሉ የሚበልጠው ቤተ መቅደሱ የሚነጸበት የማስተስርያ ቀን እንኳ አልተጠቀሰም። የአይሁድ ምሁራን ይህ ለምን እንደሆነ አያውቁም። ብዙ ክርስቲያኖች እነዚህ ለውጦች በመሢሔ ዘመን ሰዎች ሁሉ በጌታ ስለሚዋጁ ለኃጢአት የሚቀርቡ መሥዋዕቶችና የቤተ መቅደሱ መንጸት የማያስፈለግ መሆኑን የሚያንጸባርቁ ናቸው ይላሉ።

እንዲሁም ሕዝቅኤል ከቤተ መቅደሱ ስለሚፈሰስ ወንዝ ይገልጻል። ወደ ሙት ባሕር በመፍሰስ ሕይወትን ይሰጠዋል። በወንዙም ጳር ላይ ዓመቱን ሙሉ ፍሬ የሚያፈሩና ለሕዝብ ፈውስና መብል የሚሰጡ ዛፎች ይኖራሉ። (በራእይ 22 ያለውን ተመሳሳይ ወንዝ ተመልከት።) በኢየሩሳሌም ወንዝ ፈጽሞ አልነበረም። ውኃ የእግዚአብሔር በረከት ምልክት ተደርጎ ይቆጠር ነበር። ምናልባት ይህ የእግዚአብሔር

መንፈሳዊና ሥጋዊ በረከት ከቤተ መቅደስ ወጥቶ ለሕዝቡ ሁሉ እንደሚደርስ የሚያሳይ ምልክት ይሆናል።

ሕዝቅኤል ትንቢቱን የሚደመድመው ለኢየሩሳሌም አዲስ ስም በመስጠት ነው። የከተማይቱ ስም «ያህዌ ሻማህ» ወይም «እግዚአብሔር በዚያ አለ» የሚል ይሆናል። ይህ ለረጅሙ የትንቢተ ሕዝቅኤል ክፍል ተስማሚ ማጠቃለያ ነው። በእነዚህ ምዕራፎች ውስጥ የምንመለከታቸው ዋና ነገሮች ስለ ቤተ መቅደሱ የተሰጡ ዝርዝሮች ወይም የምድሪቱ መከፋፈል አልነበሩም፤ የመሥዋዕት አቀራረብ ዝርዝርም አልነበረም። ይልቁንም ታላቁ «ተስፋ»፣ ከሁሉም ታላቁ ቃል ኪዳንና አይሁድ በዘመናት ሁሉ ገና ያልተፈጸመላቸውን የተስፋ ቃሎች የሚያረጋግጥላቸው እግዚአብሔር አንድ ቀን በመካከላቸው እንደሚኖር የሚያሳየው ተስፋ ነበር። እርሱ በዚያ ይኖራል፤ ከቶም አይተዋቸውም።

25ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ይህ ለክርስቲያኖችም ታላቅ የተስፋ ቃል የሚሆነው እንዴት ነው? ለ) ራእይ 21፡1-4 ተመልከት። በእነዚህ ጥቅሶች ውስጥ ተስፋ የተሰጠን ነገር ምንድን ነው? ሐ) ከፍተኛ ችግሮች በሚያጋጥሙን ጊዜ ይህ የተስፋ ቃል እንዴት ሊያበረታታን ይችላል?

5ኛ ቀን፡ -

የዚህን ሳምንት ትምህርት ክልስና ለሳምንታዊ ስብሰባ ዝግጅት ይረዳህ ዘንድ የውይይት ጥያቄዎችን ተመልከት።

ሳምንታዊ የስብሰባ ጊዜ

1. ሳምንታዊው የአምልኮ ጊዜ
2. የጸሎት ጊዜ
3. የትምህርቱ ክለሳ
4. ውይይት

ሀ. 1) እያንዳንዱ ሰው የዘላለምን ሕይወት ለማግኘትም ሆነ የዘላለምን ሞት ለመሞት ለራሱ ሕይወት ኃላፊነት እንዳለበት ሕዝቅኤል ያስተማረው እንዴት ነበር? 2) ዛሬ ብዙ ክርስቲያን ወጣቶች በወላጆቻቸው እምነት ምክንያት ደኅንነት እንደሚያገኙ

የሚያስቡት እንዴት ነው? 3) ወላጆችና የቤተ ክርስቲያን መሪዎች እያንዳንዱ ወጣት ስለ ደገነነቱ ራሱ ውሳኔ ማድረጉን ለማረጋገጥ ምን ማድረግ ይችላሉ?

ለ. 1) ሕዝቅኤል የእስራኤልንና የይሁዳን ሕዝብ ሠርተዋል ብሎ የሚከላከው ምን ዓይነት ምንዝርና ነበር? 2) ሥጋዊ ምንዝርና ከመንፈሳዊ ምንዝርና ጋር የሚመሳሰለው እንዴት ነው? 3) ክርስቲያን ዛሬ መንፈሳዊ ምንዝርና ሊፈጽም የሚችለው እንዴት ነው?

ሐ. 1) ሕዝቅኤል እግዚአብሔር በአሕዛብ ላይ ያለውን የበላይ ተቆጣጣሪነት ያሳየው እንዴት ነው? 2) በአሕዛብ ላይ ስለተነገረው ትንቢት ከሚገልጡት ምዕራፎች ውስጥ ክርስቲያን ሊያገኝ የሚችለው ማበረታቻ ምንድን ነው?

መ. 1) ሕዝቅኤል በእስራኤል እረኞች ላይ የሚያቀርበው ክስ ምንድን ነው? (ሕዝቅኤል 34)። 2) ሥራቸው ከቤተ ክርስቲያን መሪዎች ጋር የሚመሳሰለው እንዴት ነበር? 3) በእረኞች ላይ የቀረበው ክስ ዛሬም በብዙ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ላይ ሊቀርብ የሚችለው እንዴት ነው? 4) ከሕዝቅኤል 34 ስለ ቤተ ክርስቲያን አመራር ምን እንማራለን?

ሠ. 1) እስራኤላውያን በምርኮ በነበሩበት ጊዜ እግዚአብሔር ለማበረታቻ የሰጣቸውን የተስፋ ቃላት ዘርዘር። 2) እነዚህ የተስፋ ቃላት ዛሬም ማበረታቻ ሊሆኑ የሚችሉት እንዴት ነው? 3) በዘመኑ መጨረሻ ይፈጸሙ ዘንድ ከተገቡልን የተስፋ ቃላት ጥቂቶቹን ዘርዘር።

5. ጸሎት።

ትምህርት አሥራ አራት

1ኛ ቀን፡- የትንቢተ ዳንኤል መግቢያ

1ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ለክርስቲያኖች እግዚአብሔር በሕይወታቸው ውስጥ ግንኙነትንም ነገር እንደሚቋጣጠር ማወቃቸው አስፈላጊ የሚሆነው ለምንድን ነው? ለ) በሕይወትህ ውስጥ በተፈጸመ ድርጊት እግዚአብሔር ተቋጣጣሪ መሆኑን የረሳህበትን ሁኔታ ግለጥ። ሐ) ውጤቱ ምን ነበር? መ) በችግር ውስጥ ሆነህ በእግዚአብሔር ሉዓላዊነት የተጽናናህበትን ሁኔታ ግለጽ።

ለክርስቲያን እግዚአብሔር በነገሮች ሁሉ ላይ ሉዓላዊ መሆኑን ከማወቅ ጋር የሚስተካከሉ እውነቶች ቢኖሩ ከቀጥሮ የማይገቡ ናቸው። እግዚአብሔር የበላይ ተቋጣጣሪ ነው። የዓለምን ሕዝቦች በሙሉና በዓለም ላይ የሚፈጽሙትን ነገሮች ሁሉ ይቋጣጠራል። በልጆቹ ሕይወት ውስጥ የሚፈጸሙትን ነገሮች ሁሉ ይቆጣጠራል። ይህንን እውነት በሚገባ መረዳትና ማመን እንደ አንድ ትልቅ ዛፍ ሥር ጠንካራ መሠረት ይሆናል። የሰደት ወይም የችግርና የመከራ ማዕበል ወደ ሕይወታችን በሚመጣበት ጊዜ ፍቅር በሆነው አምላካችን ቁጥጥር ሥር መሆኑን በጥብቅ ካመንን፤ እምነታችንን እንዳያጠፋ ማድረግ እንችላለን። ነገሮች በመጥፎ ሁኔታ ሲከናወኑ ብዙ ጊዜ ማጉረምረምና ማጉተምተም የምንጀምረው ይህንን እውነት ስንዘነጋ ነው። ይህ በተለይ እውነት የሚሆነው ክርስቲያኖች በሰደት ጊዜ እምነታቸውን ሲከፉ ነው። እግዚአብሔር ነገሮችን ሁሉ እንደሚቋጣጠርና ቢጻኑ ከእግዚአብሔር ዘንድ ክብርን እንደሚያገኙ ረስተዋል ማለት ነው።

ትንቢተ ዳንኤል ስለ እግዚአብሔር ሉዓላዊ ቁጥጥር ያስተምራል። በትንቢተ ዳንኤል እግዚአብሔር ወደ ልጆቹ ሕይወት የመጣውን እያንዳንዱን ሁኔታ እንዴት እንደተቋጣጠረ እናያለን። እንዲሁም እግዚአብሔር ኃያላን የሆኑትን የጥንት መንግሥታትና ነገሥታት እርሱ የሚፈቅደውን ነገር ብቻ እንዲያደርጉ እንዴት እንደተቋጣጠራቸው እናያለን።

ብዙ ክርስቲያኖች በትንቢተ ዳንኤል ውስጥ የሚገኙትን ታሪኮች የሚያውቁና ከእርሱ ውስጥ አጽናኝና አበረታች የሆኑ በርካታ ትምህርቶችን የሚያወጡ ቢሆኑም፤ በመጽሐፉ ያሉትን ትንቢቶች ለመረዳት ግን ይቸገራሉ። ይሁን እንጂ የመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢቶችን ስለ መረዳት ጉዳይ ስንመለከት እግዚአብሔር ለዘመናት ሁሉ ያለውን ዕቅድና በመጨረሻው ዘመን ምን እንደሚሆን ለመረዳት የትንቢተ ዳንኤልን ያህል እጅግ ጠቃሚና አስፈላጊ የሆነ መጽሐፍ የለም። አንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሁራን ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ትንቢቶች ተገቢ የሆነ ግንዛቤ ለማግኘት፤ መሠረቱ ትንቢተ ዳንኤል እንደሆነ ይናገራሉ። ስለዚህ የትንቢተ ዳንኤልን «የትንቢት ቀላፍ» ብለው ይጠሩታል። ስለ ዳንኤል ሕይወት ትንቢተ ዳንኤልና የዮሐንስ ራእይ በሚለው የትመማ መጽሐፍ ውስጥ በይበልጥ ግጥናት ትችላለህ።

በሌላ በኩል ደግሞ በማያምኑ ምሁራን ዘንድ ከማንኛውም የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ይልቅ ተቃውሞ የገጠመው መጽሐፍ ትንቢተ ዳንኤል ነው። ይህንን መጽሐፍ የጻፈው ዳንኤል መሆኑን አይቀበሉም። እንዲሁም ትንቢተ ዳንኤል በርካታ ስሕተቶች አሉበት በማለት ይቃወሙታል። ሰይጣን ክርስቲያኖችን የእግዚአብሔርን ቃል ትክክለኛነት እንዲጠራጠሩ ሊያደርግ ከቻለ እምነታቸውንም ፈጽሞ ሊያጠፋ ተቃርቧል ማለት ነው። የትንቢተ ዳንኤል ጸሐፊ

ትንቢተ ዳንኤል የተሠየመው ነቢይና የፖለቲካ ሰው በነበረው የመጽሐፍ ዋና ገጸ-ባሕርይ ስም ነው። መጽሐፉ የተጻፈው በ6ኛው ምዕተ ዓመት ከክርክቶስ ልደት በፊት ይኖር በነበረው በዳንኤል ስለመሆኑ ከመጽሐፉ በግልጽ ይታያል። በትንቢተ ዳንኤል ውስጥ ከምንመለከተው የታሪክ መረጃ፤ ዳንኤል ወደ ምርኮ የተወሰደው በ605 ዓ.ዓ. እንደሆነና በባቢሎን ምድር ከናቡከደነፆር ጀምሮ እስከ ቂርስ ዘመን (536 ዓ.ዓ. ገደማ) ድረስ እንደኖረ እንገነዘባለን።

ይሁን እንጂ ክርስቲያን ያልሆኑ ብዙ ምሁራን መጽሐፉን የጻፈው ዳንኤል አይደለም ይላሉ። ይልቁንም ከ164 ዓ.ዓ. በኋላ ዳንኤል ነኝ ያለ አንድ ያልታወቀ አይሁዳዊ የትንቢተ ዳንኤል 11 ድርጊቶች ከተፈጸሙ በኋላ ጽፎታል ብለው ያምናሉ። ክርስቲያን ያልሆኑ ሰዎች ይህን የሚሉት ለምንድን ነው?

1. በዳንኤል 11 የተነገሩ ትንቢቶች ከመፈጸማቸው ከ400 ዓመታት በፊት የተነገሩ ናቸው ብሎ ለማመን በማያስችል ሁኔታ በትክክል የተዘገቡ ናቸው። የነገሥታቱ ስም ባይጠቀስም እንኳ ታሪካዊ ድርጊቶች ከ164 ዓ.ዓ. በፊት ከተፈጸሙት ድርጊቶች ጋር ፍጹም አንድ ዓይነት የነበሩ ናቸው። ስለዚህ ሐያስያን መጽሐፉ የተጻፈው ድርጊቶች ከተፈጸሙ በኋላ ነው ይላሉ።

2. ትንቢተ ዳንኤል «አፓካሊፕቲክ» ተብሎ ከሚጠራው የሥነ ጽሑፍ ዓይነት የሚመደብ ነው። (ለአፓካሊፕቲክ ገለጻ ትምህርት 7 3ኛ ቀንን ተመልከት።) አፓካሊፕቲክ ሥነ-ጽሑፎች የተጻፉት ከ200 ዓ.ዓ. እስከ 200 ዓ.ም. ባለው ጊዜ ነበር። ትንቢተ ዳንኤል ከእነዚህ መጻሕፍት ጋር ተመሳሳይ እንደሆነ በመግለጽ፣ ጸሐፊው በአይሁድ ታሪክ ውስጥ በጣም የታወቀውን ሰው ስም በመጠቀም ለመጽሐፉ የበለጠ ዋጋ ሊያሰጠው ችሎአል ይላሉ። ጸሐፊው የጻፈው ድርጊቱ ከተፈጸመ በኋላ ቢሆንም እንኳ መጽሐፉ ድርጊቱ ከመፈጸሙ መቶ ዓመታት አስቀድሞ እንደተጻፈ ተደርጎ በመቅረቡ ከአፓካሊፕቲክ መጻሕፍት ጋር እንደሚመሳሰል ይናገራሉ።

3. ትንቢተ ዳንኤል ሊከሠቱ በማይችሉ ስሜታዊ ታሪኮች የተሞላ ነው በማለት፣ ቅዱሳት መጻሕፍትን የሚያቃልሉ ሐያስያን፡- በእቶን እሳት ውስጥ የተጣሉት ሦስት ሰዎች፣ የዳንኤል በአንበሳ ጉድጓድ ውስጥ መጣልና በግድግዳ ላይ የታየው ጽሑፍ የመሳሰሉ ታሪኮች ልብ ወለድ ናቸው ይላሉ።

4. ትንቢተ ዳንኤል በታሪካዊ ስሕተቶች ወይም ሊታሙኑ በማይችሉና ማረጋገጫ በሌላቸው እውነቶች የተሞላ መጽሐፍ ነው። ለምሳሌ ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጭ ባሉ የታሪክ መጻሕፍት ውስጥ የሚጾኑ ዳርዮስ (ምዕራፍ 6፤ 9፤ 11) ወይም የናቡከደነፆር ዕብደት ታሪክ አይገኝም።

እንዲህ ያሉ ምሁራን ትንቢተ ዳንኤልን የጻፈው ዳንኤል ስለ መሆኑ ጥያቄ የሚያነሡት ለምንድን ነው? መሠረታዊው ምክንያት እግዚአብሔር በሰው ልጆች ታሪክ ውስጥ በመግባት ተአምራትን ሊያደርግ እንደሚችል አለማመናቸው ነው። እግዚአብሔር ሕዝቡን ከእቶን እሳት ሊያድን፣ በግድግዳ ላይ ጽሑፍ ሊጽፍ መቻሉን ወይም የአናብስትን አፍ መዝጋት

መቻሉን ለማመን ፈቃደኞች አይደሉም። እንዲሁም እግዚአብሔር አንድን ድርጊት ከመፈጸሙ ከብዙ መቶ ዓመታት አስቀድሞ እንኳ ለሰው ሊገልጥ እንደሚችል አያምኑም። ስለዚህ በእግዚአብሔር ላለማመንና ሕይወታቸው እንዲለወጥ ላለማድረግ እነዚህን መከላከያዎች ለማቅረብ ተገደዋል።

2ኛ ጥያቄ፡ ሀ) የእግዚአብሔርን ቃል ትክክለኛነት መጠራጠር ለክርስቲያን አደገኛ የሚሆነው ለምንድን ነው? ለ) የእግዚአብሔር ቃል የማይታመን ከሆነ፣ ከመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የምናምናቸውና አጠራጣሪ ሆነው ሊቀርቡ የሚችሉ አንዳንድ ጠቃሚ ነገሮችን ዘርዝር።

መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑንና አንዳችም ስሕተት እንደሌለበት የሚያምኑ ክርስቲያኖች ግን ትንቢተ ዳንኤልን የጻፈው ዳንኤል እንደሆነ ያምናሉ። እግዚአብሔር ተአምራትን እንደሚያደርግና የወደፊቱን ሁኔታ ከመፈጸሙ በፊት ለመግለጥ እንደሚችል ለማመን ምንም ችግር የለባቸውም። ክርስቲያን ምሁራን ከላይ የዘረዘርናቸውን መከላከያዎች ለሚያቀርቡ ክርስቲያን ላልሆኑ ምሁራን የሚከተሉትን መልሶች ይሰጣሉ፡-

1. ትንቢተ ዳንኤል ከአፓካሊፒቲክ የሥነ ጽሑፍ ዓይነት ጋር ተመሳሳይነት ቢኖረውም፣ የተለየ መሆኑ ግልጽ ነው።
2. ትንቢተ ዳንኤል በ164 ዓ.ዓ. ተጽፎ፣ ከጥቂት ዓመታት በኋላ በስፋት ሊሠራጭና በአይሁድ ዘንድ የእግዚአብሔር ቃል ተደርጎ ሊታመን አይችልም። በ200 ዓ.ዓ. ገደማ በተተረጉመው ሴፕቱዋጀንት ተብሎ በሚጠራው የግሪክ መጽሐፍ ቅዱስ ትርጉምና (ከ200-100 ዓ.ዓ. ባሉት ጊዜያት የተጻፉትና የሙት ባሕር የቅዱሳት መጻሕፍት ጥቅልል የሚባሉት) የጥንት ቅጂዎች ውስጥ መገኘቱ በእነዚህ ጊዜያት አይሁድ ትንቢተ ዳንኤልን የእግዚአብሔር ቃል ክፍል አድርገው መቀበላቸውን የሚያሳይ ነው። አይሁድ አንድን መጽሐፍ የእግዚአብሔር ቃል ክፍል አድርገው ከመቀበላቸው በፊት፣ በመጽሐፉ ውስጥ የተጠቀሱት አንዳንድ ትንቢተኞች እስኪፈጸሙ ይጠበቁ ስለነበር፣ ሁኔታው ረጅም ጊዜ የሚወስድ ሂደት ነበር። ስለዚህ ትንቢተ ዳንኤል የተጻፈው ከብዙ መቶ ዓመታት

በፊት መሆን አለበት። አይሁድ ይኖሩ ከነበሩበት ዘመን ጋር እጅግ ተቀራራቢ በሆነ ጊዜ የተጻፈን ነገር የቅዱስ መጽሐፋቸው ክፍል አድርገው አይቀበሉም ነበር።

3. በጥንት ታሪክ ውስጥ የማይታወቅ ብዙ ነገር አለ። ስለ ጥንት ታሪክ በቂ መረጃ ስለሌለን ብቻ በትንቢተ ዳንኤል ውስጥ ትክክል እንዳልሆኑ የተገመቱትን ነገሮች የምንጠራጠርበት ምክንያት የለም።

4. በትንቢተ ዳንኤል ውስጥ የምንመለከተው ዕብራይስጥ በ200 ዓ.ዓ. ከነበረው የዕብራይስጥ ቋንቋ ይዘት በብዙ የሚቀድም ነው። ከክርስቶስ ልደት በፊት በ6ኛው ምእተ ዓመት ይጠቀሙበት ከነበረው የዕብራይስጥ ቋንቋ ጋር የበለጠ የሚመሳሰል ነው።

5. ኢየሱስ ይህን መጽሐፍ የጻፈው ዳንኤል እንደሆነ ተናግሯል (ማቴዎስ 24: 15)።

በእግዚአብሔር ቃል ትክክለኛነት ላይ ዋስትና እንዲኖረን ከፈለግን፡ የተጻፈውን ግመን ያስፈልገናል። መጽሐፍ ቅዱስ የዚህ መጽሐፍ ጸሐፊ ከክርስቶስ ልደት በፊት በ6ኛው ምዕተ ዓመት ይኖር የነበረ ዳንኤል የተባለ አይሁዳዊ እንደሆነ ይናገራል። መጽሐፉ የተጻፈው ነቢዩ ዳንኤል ከመሞቱ ጥቂት ቀደም ብሎ በ530 ዓ.ዓ. ነበር።

ዳንኤል ከይሁዳ ነገድ ነበር፤ ምናልባትም ከዳዊት ንጉሣዊ ቤተሰብ ሐረግ የተወለደ አይሁዳዊ ሳይሆን አይቀርም። የተወለደው እግዚአብሔርን ይፈራ በነበረው በንጉሥ ኢዮስያስ ዘመን መንግሥት ነበር። ወላጆቹ እግዚአብሔርን እንዲወድ፡ እንዲፈራና የእግዚአብሔርን ትእዛዛት እንዲከተል ማስተማራቸው ኢዮስያስ አነሣስቶት በነበረው መንፈሳዊ እንቅስቃሴና በኤርምያስ አገልግሎት የመጀመሪያ ዓመታት በሆነው ነገር ሕይወታቸው የተነካ ስለነበረ ነው። ዳንኤል አመጣጡ ከዳዊት ወገን የሆነ ንጉሣዊ ዝርያ ያለው ስለነበር በይሁዳ ውስጥ ከሁሉ የተሻለ ትምህርት እንደተማረ መገመት ይቻላል። ዳንኤል በታናሸነቱ የንጉሥ ኢዮስያስን ሞት፣ የኢዮአኪንን በምርኮ መወሰድና ክፉ የነበሩትን የንጉሥ ኢዮአቂምን ዘመናት ሁኔታዎች በሚመለከት ምስክር ነበር። ንጉሥ ኢዮአኪን ለባቢሎን መገዛት እምቢ ከማለቱ የተነሣ በ605 ዓ.ዓ. ዳንኤል በይሁዳ ከነበሩ ሌሎች ጥቂት የተማሩ ሰዎች ጋር በአንድነት ወደ ባቢሎን

በምርኮ ተወሰደ። በፈሪሁ- እግዚአብሔር እንዲያድግ ከረዱት ቤተሰቦቹ ተነጥሎ ጣዖት አምላኪ በሆነው በባቢሎን ሕዝብ መካከል ተገኘ። ማምለክ የሚችልበት ቤተ መቅደስ ስላልነበረ ለእግዚአብሔር መሥዋዕት ለማቅረብ አይችልም ነበር። በዚያ ዳንኤል በሕይወቱ እጅግ አስቸጋሪ የሆነ ምርጫ ለማድረግ ተገደደ። የወላጆቹን አምላክ ማምለኩን ለመቀጠል ወይም የአሕዛብን አማልክት ለማምለክ ምርጫ ማድረግ ነበረበት። እግዚአብሔርን ማምለክና መታዘዝ ሞትን የሚያስከትል ቢሆንም እንኳ ዳንኤል ይህንን መረጠ። ስለዚህ እግዚአብሔር አከበረው። ዳንኤል ከብሉይ ኪዳን ታላላቅ ነቢያት አንዱ ሆነ። እንዲሁም በመጀመሪያ በባቢሎን፣ በኋላ ደግሞ በሜዶንና በፋርስ መንግሥት ውስጥ የፖለቲካ ሰዎች ከነበሩት ከፍተኛ ባለሥልጣናት አንዱ ሆነ። ዳንኤል በናቡከደነፆር መንግሥት ውስጥ ሁለተኛ ሰው ነበር (ዳንኤል 2:48)። በብልጣሮር መንግሥት ውስጥ ሦስተኛ፣ በዳርዮስ መንግሥት ውስጥ ደግሞ ሁለተኛ ሰው ነበር (ዳንኤል 6:1-2)።

3ኛ ጥያቄ፡ ሀ) የዳንኤልን ምርጫ እጅግ ከባድና አስቸጋሪ ያደረገው ነገር ምን ነበር? ለ) ዛሬም ከዳንኤል ጋር ተመሳሳይ የሆነ ምርጫ እንድናደርግ የምንገደደው እንዴት ነው? ሐ) የዚህ ዓይነት ምርጫ እንዴት እንዳደረግህ ግለጽ።

የትንቢተ ዳንኤል ታሪካዊ ሥረ-መሠረት

ዳንኤል በተወለደበት ወቅት የነበሩት ሁኔታዎች ለይሁዳ ሕዝብ እጅግ መልካም የሚመስሉ ነበሩ። እግዚአብሔርን የሚፈራው ንጉሥ ኢዮስያስ በዙፋን ላይ ነበር። ቤተ መቅደሱ ነጽቶ ነበር። ቢያንስ ቢያንስ ለይስሙላ ሰዎች እግዚአብሔርን እንደሚያከብሩና እንደሚያመልኩ ይናገሩ ነበር፤ ነገር ግን አይሁድ የለወጡት ባሕርያቸውን እንጂ ልባቸውን አልነበረም። በይሁዳ ሰላም የነበረ ቢመስልም እንኳ በሰሜን ምዕራብ ራቅ ብሎ ጦርነት ይካሄድ ነበር። በአሦራውያን ቊጥጥር ሥር የነበረው የባቢሎን ሕዝብ ዓምያ ነበር። በ626 ዓ.ዓ. ናቦፓላሳር የተባለው የባቢሎን ንጉሥ አሦራውያንን አሸንፎ ለባቢሎን ነፃነትን አወጀ። ከዚያም ከሜዶን ጋር በመተባበር አሦርን መውጋት ጀመረ። በ612 ዓ.ዓ. የአሦር ዋና ከተማ ነንዌን ተቈጣጠረ። በ609 ዓ.ዓ. ግብፃውያንና አሦራውያን ከባቢሎናውያን ጋር የተዋጉበት አንድ የመጨረሻ ጦርነት ነበር፤ ነገር ግን

ተሸነፉ። ንጉሥ ኢዮስያስ የተገደለው ግብፃውያን ከባቢሎን ጋር ለመዋጋት በሚሄዱበት ጊዜ በይሁዳ እንዳያልፉ ለመከላከል ባደረገው መከራ ከዚህ የመጨረሻ ጦርነት ጥቂት ቀደም ብሎ ነበር። ከዚህ በኋላ ንጉሥ ናቦፓላሳር የአሦራውያን የነበረውን ምድር ለመቆጣጠር ብዙ ጊዜ አልፈጀበትም።

በዚህ መሃል የንጉሥ ኢዮስያስ መሞት የይሁዳን ሕዝብ ሁከት ውስጥ ከተታቸው። የኢዮስያስ ትልቁ ልጅ ዮአኪን በምርኮ ወደ ግብፅ ተወሰደ። የኢዮስያስ ሌላው ልጅ ኢዮአቄም በመጀመሪያ የግብፅ፣ ከዚያም የባቢሎን መንግሥት አሻንጉሊት ንጉሥ ሆነ። እጅግ ከፋና ኃጢአተኛ ሰው ስለነበር ሕዝቡን እውነተኛውን አምላክ ከማምለክ ይልቅ፣ ብዙ ሐሰተኞች አግልከትን ወደ ማምለክ መራቸው። እግዚአብሔር አስቀድሞ በነቢያቱ በኩል ለብዙ ዓመታት እንደተናገረው ፍርዱ በይሁዳ ላይ ወረደ። በ605 ዓ.ዓ. ንጉሥ ኢዮአቄም በባቢሎን ላይ ዓመፀ። የባቢሎን ጦር መሪ የነበረው ናቡከደነፆር በይሁዳ ላይ በፍጥነት ወረደና አሸነፋት። ይህ በእንዲህ እንዳለ አባቱ ናቦፓላሳር ሞተና ናቡከደነፆር የባቢሎን መንግሥት ንጉሠ ነገሥት ሆነ። የጥንቱ ዓለም እስከዚያ ጊዜ ድረስ ባላየው ሁኔታ የባቢሎንን መንግሥት በማስፋት ታላቁ የባቢሎን መንግሥት ንጉሥ ሆኖ ነበር።

ናቡከደነፆር የይሁዳን ንጉሥ ኢዮአቄምን፣ እንዲሁም የተማሩና እጅግ ባለጠጎች የነበሩ የአንዳንድ አይሁዳውያንን ልጆች ወደ ባቢሎን ወሰደ። ይህ የመጀመሪያው ምርኮ የተፈጸመው በ605 ዓ.ዓ. ነው። ዳንኤል በድንገት ወደ ባቢሎን ከተማረኩት ከእነዚህ ከተማሩ ወጣቶች አንዱ ነበር።

ናቡከደነፆር ከ605-562 ዓ.ዓ. ድረስ የባቢሎን ንጉሥ ነበር። ዳንኤል በእርሱ አገዛዝ ሥር ሥልጣንን በመያዝ በባቢሎን ቤተ መንግሥት ውስጥ ሠርቷል። በናቡከደነፆር ዘመነ መንግሥት ይሁዳ ከዚህ ሌላ ሁለት ጊዜ ዓምፃለች። በ597 ዓ.ዓ. የናቡከደነፆር ጦር ይሁዳን ለሁለተኛ ጊዜ በጦርነት ድል አደረጋትና አብዛኞቹ የተማሩና ሀብታሞች የነበሩ ሰዎች በምርኮ ተወሰዱ። ሕዝቅኤል በምርኮ የተወሰደው በዚህ ጊዜ ነበር። በ586 ዓ.ዓ. ደግሞ ንጉሥ ሴዴቅያስ ሲያምፅ ናቡከደነፆር ትዕግሥቱ አለቀበትና የኢየሩሳሌምን ከተማ በመደምሰስ ከይሁዳ ሕዝብ አብዛኛዎቹን በምርኮ

ወሰዳቸው። የእግዚአብሔር ቃል ተፈጸመ። ሕዝቡ ተፈረደባቸው። እግዚአብሔርን ለመከተል ቃል የገቡት ከጥቂት ዓመታት በፊት ቢሆንም ልባቸው አልተለወጠም ነበር። የተለያዩ ጣዖታትን ማምለካቸውን አላቋረጡም ነበር።

4ኛ ጥያቄ፡ ሀ) የሰዎችን ተግባር ከመለወጥ ይልቅ ልባቸውን መለወጥ የሚከብደው ለምንድን ነው? ለ) ዛሬም ልባቸው ከእግዚአብሔር ሩቅ የሆነ ብዙ ክርስቲያኖች ድርጊታቸውን የሚለውጡት እንዴት ነው? መግለጫዎችን ስጥ። ሐ) የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ሕዝቡ ድርጊታቸውን ብቻ ሳይሆን፤ ልባቸውንም እንዲለውጡ ለማበረታታት ምን ማድረግ ይችላሉ?

ናቡከደነዖር በሞተ ጊዜ የባቢሎን መንግሥት ኃይል እየተዳከመ ሄደ። ከእርሱ ቀጥሎ የነገሡት ነገሥታት የእርሱን ያህል ብርታትና ብቃት ያላቸው አልነበሩም። ከናቡከደነዖር ቀጥሎ የነገሠው ሰው ከ562-560 ዓ.ዓ. ብቻ በሥልጣን ላይ የቆየው ኢሽል-ሚርዳሽ ነበር። ይህ ሰው ሲገደል ኔሪግሊሣር በቦታው ተተክቶ ከ560-556 ዓ.ዓ. ነገሠ። ቀጣዩ ንጉሥ ላባሺ ማርዱክ የገዛው ለሁለት ወራት (በ556 ዓ.ዓ.) ብቻ ነበር። የመጨረሻ ንጉሥ ከ556-539 ዓ.ዓ. የቆየው ናቦኒዱስ ነበር። ይሁን እንጂ መግዛት ስላልወደደ አብዛኛውን ኃላፊነቱ አብሮት ለነገሠው ለልጁ ሰጠው። ይህ ንጉሥ ብልጣሶር የተባለው ሲሆን ከአባቱ ጋር ከ553-539 ዓ.ዓ. ነግሦአል። በዚህ ጊዜ የባቢሎን ነገሥታት ምግባረ ብልሹዎችና ደካሞች ስለነበሩ ሕዝቡ ሌላ መሪ እየፈለገ ነበር። ዳንኤል ስላልነገረን፤ ከናቡከደነዖር ሞት በኋላ በቤተ መንግሥቱ ውስጥ ስለነበረው ሚና ብዙ የምናውቀው ነገር የለም። ዳንኤል በብልጣሶር ዘመነ መንግሥት በሕዝቡ ዘንድ የታወቀ ቢሆንም፤ በባቢሎን ቤተ መንግሥት ውስጥ ግን የክብር ስፍራ አልነበረውም።

በባቢሎን መንግሥት ላይ የተካሄደው ዓመፅ የተጀመረው በፋርስ ምድር ነበር። የዓመፁ መሪ ታላቁ ንጉሥ ቂርስ ነበር። ከሚዶን ጋር በመተባበር ከዚህ በፊት በባቢሎን ተይዞ የነበረውን ምድር በሙሉ በጦርነት እያሸነፈ ያዘ። የባቢሎንን ምድር ለማጥቃት በመጣ ጊዜ ሕዝቡ የከተማይቱን በር በመክፈት እንደ ወራሪና አጥቂ ሳይሆን፤ እንደ ነፃ

አውጪ አድርጎ ተቀበለው። ቂርስ የተለያዩ መንግሥታት ሕዝቦችን በምርኮ በመውሰድ ከመግዛት ይልቅ በምርኮ ለያዘው ሕዝብ ችርና ርገሩን ነበር። አሦራውያንና ባቢሎናውያን ከዚህ ቀደም በምርኮ ይዘው ያመጧቸውን ሕዝቦች በሙሉ ወደ ገዛ ምድራቸው እንዲመለሱ ፈቀደላቸው። እግዚአብሔርም ይህንን ሁኔታ ከሰባ ዓመታት በኋላ አይሁድ ወደ ምድራቸው እንደሚመለሱ የተናገረውን ቃል ለመፈጸም ተጠቀመበት። የአይሁድ ሕዝብ መሪዎች በሆኑት በዘሩባቤል፣ በዕዝራና በነህምያ መሪነት ሦስት ቡድኖች ወደ ጳለስጢና ተመለሱ። በዚህ ጊዜ ዳንኤል ከ80 ዓመት በላይ የሆነው ሽማግሌ ስለነበር ወደ አገሩ ጳለስጢና ለመመለስ ባይችልም የእግዚአብሔር የተስፋ ቃሎች ሲፈጸሙና ሕዝቡ ወደ ተስፋይቱ ምድር ሲመለስ በዓይኑ በመመልከት ምስክር ሆኗል። እርሱም በንጉሥ ቂርስ ክብር ከማግኘቱም በላይ በፋርስ መንግሥት ከነበሩት ከፍተኛ ባለሥልጣናት አንዱ ነበር። ንጉሥ ቂርስ ከ539-530 ዓ.ዓ. በሜዶንና ፋርስ መንግሥት ላይ ነግሦአል።

የፋርስ መንግሥት ከባቢሎን መንግሥትም እንኳ የበለጠ ሆነ። ድንበሩ ከቱርክ ጀምሮ እስከ ሕንድ፣ ወረድ ብሎም እስከ ግብፅ ድረስ ይዘልቅ ነበር። በ331 ዓ.ዓ. ግሪኮች እስካሸነፉት ድረስ ለዘመናት ቆይቷል። የብሉይ ኪዳን ታሪክ የተደመደመው የፋርስ መንግሥት በሥልጣን ላይ ሳለ ነው። በትንቢተ ዳንኤል እንደምንመለከተው ግን ነቢዩ ዳንኤል የግሪክና የሮም መንግሥታትን መምጣት ሳይቀር ተመልክቶ ነበር።

ዳንኤል ከሕይወቱ አብዛኛውን ክፍል የኖረው በገዛ አገሩ ሳይሆን በምርኮ ምድር ነበር። ለእግዚአብሔር ታማኝ ስለነበርና በአሕዛብ ምድር ሳይቀር እርሱን ስለተከተለ እግዚአብሔር አከበረውና በአሕዛብ መንግሥት ውስጥ በከፍተኛ የሥልጣን ስፍራ አስቀመጠው። ዳንኤል የአሕዛብን ባህልና ሃይማኖት ሳይቀበል ከ80 ዓመታት በላይ ጸንቶ ቆየ። የእርሱ ሕይወት ለእግዚአብሔር ታማኞች ሆነን ብንኖር እግዚአብሔር እንዴት እንደሚያከብረን የሚያሳይ ምሳሌ ነው።

5ኛ ጥያቄ፡ 1ኛ ሳሙኤል 2:30 አንብብ። ሀ) የዳንኤል ሕይወት የዚህን ጥቅስ እውነተኛነት የሚያረጋግጠው እንዴት ነው?

ረ. ዳንኤል ስለ አራት አራዊት ያየው ሕልም (ዳንኤል 7)

3. ስለ እስራኤል ሕዝብ ዕጣ ፈንታ የታዩ ራእዮች (ዳንኤል 8-12)
[በዕብራይስጥ የተጻፈ]

ሀ. ዳንኤል ስለ አውራ በግና ስለ ፍየል ያየው ራእይ (ዳንኤል 8)

ለ. ዳንኤል ስለ ሰባ ሱባዔዎች ያየው ራእይ (ዳንኤል 9)

ሐ. ዳንኤል ስለ እስራኤል የወደፊት ሕይወት ያየው ራእይ (ዳንኤል 10-12)።

በትንቢተ ዳንኤል የመጀመሪያ ክፍል የመጽሐፉ ዋና ገጸ ባሕርይ የሆነውን ዳንኤልንና ሦስቱን አይሁዳዊያን ጓደኞቹን እንመለከታለን። እነዚህ አራት ሰዎች በአሕዛብ ምድር በመኖራቸው ስለ ገጠማቸው ፈተና በቅድሚያ እንመለከታለን። «የእግዚአብሔርን ሕግጋት» በመተውተው የአሕዛብን የአኗኗር ስልትና አምልኮ ተለማምደው ይሆን? በምርኮ ላይ በነበሩበት ጊዜ ሁሉ ለእግዚአብሔር ታማኞች ነበሩን? በባዕድ አገር በነበሩበት ጊዜ እግዚአብሔር መታዘዛቸውን በማክበር ሕይወታቸውን ተቋጣጥሮ ይሆን? በዚህ ምዕራፍ እግዚአብሔር ለእርሱ ታማኝ የሆኑትን በማክበር ሥልጣንን ይሰጣቸው ዘንድ ድርጊቶችን በመቋጣጠር ረገድ ያለውን ሉዓላዊነት እንመለከታለን።

ከዳንኤል 2-7 የሚገኘው ሁለተኛው ክፍል የተጻፈው በአራማይክ ሲሆን፣ ታሪኮችንና ሕልሞችን የያዘ ነው። እነዚህ ታሪኮች ንጹሕ የሆነው የአይሁዳውያን አምልኮ እንዴት እንደተፈተነና አይሁድ ለእግዚአብሔር እንዴት ታማኞች ሆነው እንደቆዩ የሚያስረዳ ነው። ስለዚህ እግዚአብሔር እምነታቸውን አከበረ፤ ከጉዳትም ጠበቃቸው። ሕልሞቹ ደግሞ እግዚአብሔር የአሕዛብን ታሪክ በሚቋጣጠርበት ሁኔታ ሉዓላዊ እንደሆነና ዘላለማዊ መንግሥቱ በምትመጣበት አቅጣጫ ታሪኩን እንደሚያዝዝ ያስረዳሉ።

ሦስተኛው ክፍል ከምዕራፍ 8-12 የሚገኘው ሲሆን፣ በዕብራይስጥ ቋንቋ የተጻፈና በይበልጥ ሕልሞችንና ራእዮችን የሚያካትት ነው። ወደፊት በአይሁድ ላይ ምን እንደሚሆን በመናገር ላይ የሚያተኩር ነው። እግዚአብሔር ከዳንኤል ጊዜ ጀምሮ እስከ መጨረሻው ዘመን ድረስ

በእስራኤል ሕዝብ ላይ ያለውን የበላይ ተቆጣጣሪነት ያሳያል። የእግዚአብሔር ሕዝብ ከፍተኛ ስደት ቢደርስባቸውም እንኳ አይጠፉም። ይልቁንም እግዚአብሔር የሚሠራው የአይሁድን መንግሥትና ሕዝብ እንደገና ለማቋቋም ነው።

የትንቢተ ዳንኤል ዓላማና መልእክት

6ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ዳንኤል 2:21፤ 4:34-35 አንብብ። እነዚህ ቊጥሮች እግዚአብሔር የዓለምን መንግሥታት ጨምሮ የነገሮች ሁሉ ተቋጣጣሪ መሆኑን እንዴት ያስተምሩናል? ለ) ክርስቲያኖች ይህንን እውነት ማወቅ የሚያስፈልጋቸው ለምንድን ነው?

አይሁድ ከ1400 ዓ.ዓ. እስከ 586 ዓ.ዓ. እግዚአብሔር ለአብርሃም በገባው በቃል ኪዳን ምድር ላይ ኖረዋል። በ586 ዓ.ዓ. ግን በድንገት አይሁድ ከተስፋይቱ ምድር ተማርከው ተወሰዱ። በአሕዛብ ምድር ሆነው በአሕዛብ ቁጥጥር ሥር ይኖሩ ጀመር። አይሁድ በዚህ ሁኔታ ውስጥ ሳሉ የእግዚአብሔርን ኃይልና የበላይ ተቋጣጣሪነቱን በመጠራጠር ጥያቄ ማቅረብ መጀመራቸው የሚጠበቅ ነገር ነበር። አሕዛብ አንድን አገር ወይም መንግሥት ተዋግተው በሚይዙበት ጊዜ የእነርሱ አምላክ ካሸነፉት ሕዝብ አማልክት የበለጠ ብርቱና ኃይለኛ በመሆኑ እንደሆነ ያምኑ ነበር። ይህ ነገር ስለ እስራኤል አምላክም እውነት ነበርን? አይሁድ በአንድ ሉዓላዊ አምላክ ማመናቸው ስሕተት ነበርን? እግዚአብሔር አሕዛብን ሁሉ በእርግጥ ይቆጣጠራልን? ከሁሉም በላይ ደግሞ እግዚአብሔር እስካሁንም ድረስ በሕዝቡ ላይ የሚደርሱ ወይም የሚፈጸሙ ድርጊቶች ሁሉ የበላይ ተቋጣጣሪ ነውን?

ትንቢተ ዳንኤል የተጻፈው እነዚህን ጥያቄዎች ለመመለስና እግዚአብሔር የሁሉ ነገር ተቋጣጣሪ መሆኑን ለአይሁዳውያን ለማረጋገጥ ነበር። የምርኮው ሁኔታም በእግዚአብሔር ቁጥጥር ሥር ነበር። አሕዛብ ሁሉ በእግዚአብሔር ቊጥጥር ሥር ነበሩ። የእስራኤል ሕዝብ የወደፊት ሁኔታም ቢሆን በእግዚአብሔር ቁጥጥር ሥር የሆነና በእርሱ የሚወሰን ነበር። የትንቢተ ዳንኤል በተደጋጋሚ ለአይሁድ የሚያረጋግጠውና የሚያሳየው፡ ጊዜው ምንም ያህል እየከፋ ቢመጣም እግዚአብሔር የበላይ ተቋጣጣሪ መሆኑን ነው። የፓላስጢና ምድር ለብዙ መቶ ዓመታት

እግዚአብሔር በነቢያቱ በኩል የሰጣቸው የተስፋ ቃላት ሁሉ የሚፈጸሙት ወደ ከነዓን በሚመለሱበት ጊዜ ነው ብለው ያምኑ ነበር። የእግዚአብሔር ዘላለማዊ መንግሥት እንደምትመጣ፣ መሢሔ በእነርሱ ላይ እንደሚገዛና እነርሱም በአሕዛብ ሁሉ ላይ የበላይ ለመሆን ተስፋ አድርገው ነበር። ዳሩ ግን ይህ ነገር አለመፈጸሙን ለማየት አይሁድ ብዙ ጊዜ አልወሰደባቸውም። ከአይሁድ መካከል ጥቂቶቹ ብቻ ወደ ከነዓን ሲመለሱ፣ የቀሩት በባቢሎን የጀመሩትን መልካም ሕይወትን መረጡ። አይሁድ በአሕዛብ መንግሥታት ሥር መሆናቸውን ቀጠሉ። ተስፋ የተሰጠው መሢሕ መምጣቱን የሚያሳይ አንዳችም ምልክት አልነበረም።

ስለዚህ እግዚአብሔር የእርሱ መንግሥት መምጣት ገና ከብዙ ጊዜ በኋላ የሚፈጸም መሆኑን ሊያሳያቸው ፈለገ። በቅድሚያ አራት የአሕዛብ መንግሥታት መምጣት ነበረባቸው። መጨረሻው ከመምጣቱ በፊት 70 ሱባዔ (490 ዓመታት) ማለፍ ነበረባቸው። አዎን፣ መጨረሻው ይመጣል፤ ዳሩ ግን ይህ የሚሆነው ከረዥም ጊዜ በኋላ ነበር። በመካከሉ አይሁድ በአሕዛብ ዓለም አስቸጋሪ በሆኑ ሁኔታዎች ውስጥ ይኖራሉ። ለእግዚአብሔር ታማኞች ሆነው መኖር ነበረባቸው። የእግዚአብሔር ዕቅድ የማይጠፋና የማይበላሽ ስለሆነ በሉዓላዊነቱ መበረታታት ነበረባቸው። እግዚአብሔር ለእርሱ ታማኞች ሆነው እስከኖሩ ድረስ ሊጠብቃቸውና በየትውልዶቹ ሁሉ ሊያጸናቸው ተስፋ ሰጥቶአቸው ነበር።

9ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ይህ የመጨረሻ ዓላማ ብዙ ክርስቲያኖችን ዛሬ ከሚያጋጥማቸው ነገር ጋር የሚመሳሰለው እንዴት ነው? ለ) የጌታ ኢየሱስ ክርስቶስንና የዘላለማዊ መንግሥቱን መምጣት በምንጠባበቅበት ጊዜ፣ ከትንቢተ ዳንኤል ውስጥ የምናገኛቸው እነዚህ እውነቶች ታማኞች ሆነን እንድንቆይ የሚያበረታቱን እንዴት ነው?

በትንቢተ ዳንኤል ውስጥ የሚገኙ ዐበይት የሥነ-መለኮት ትምህርት እውነቶች፡-

እርግጠኛና የተወሰነ ነው። (በሉቃስ 21:24 እንደምናገኘው ኢየሱስ ይህን ዘመን «የአሕዛብ ዘመን» በማለት ሰይሞታል።)

የትንቢተ ዳንኤል ዓላማ «የእስራኤል አምላክ በሰው ልጆች ጉዳይ ላይ ሉዓላዊ» መሆኑን ማሳየት ነው። እግዚአብሔር የአሕዛብንና የራሱን ሕዝብ ታሪክ ይቋጣጠራል። ታሪክን ሁሉ ወደ ፍጻሜው የሚመራው እግዚአብሔር ነው። ይህ ፍጻሜ እግዚአብሔር በምድር ላይ በሙላት በመቋጣጠር የሚገዛበት የእግዚአብሔር ዘላለማዊ መንግሥት መመሥረት ነው።

የእግዚአብሔር ሉዓላዊነት በሁለት መንገዶች ተገልጿል፡-

1. በራሱ ሕዝብ ሕይወት ውስጥ ላይ ግላዊ ሉዓላዊነቱ ተገልጿል። ትንቢተ ዳንኤል እግዚአብሔርን በሚጠሉና እርሱን በማያመልኩ ሕዝቦች መካከል ሰው በእግዚአብሔር በማመን እንዴት መኖር እንደሚችል የሚያሳዩ በርካታ አስደናቂ ታሪኮችን ይዞአል። እግዚአብሔር ጠላቶቻቸውን ስለሚቆጣጠር ለእርሱ የታመኑትን ሰዎች እንደሚታደግና እንደሚያከናውንላቸው ያሳያል።

7ኛ ጥያቄ፡ ሀ) እግዚአብሔር በልጆቹ ሕይወት ውስጥ የሚፈጸሙ ግላዊ ድርጊቶች ተቋጣጣሪ መሆኑን የሚያሳዩትን አንዳንድ ታሪኮች ከትንቢተ ዳንኤል ውስጥ ዘርዝር። ለ) እነዚህ ታሪኮች ዛሬም ለእግዚአብሔር ታማኝ እንድትሆን የሚያበረታቱህ እንዴት ነው?

2. እግዚአብሔር በዓለም ላይ የሚገኙ ሕዝቦችንና ኃያላን መንግሥታትን ሁሉ ይቋጣጠራል። በዓለም ላይ የሚነሡት አራት ታላላቅ የአሕዛብ መንግሥታት እነማን መሆን እንዳለባቸው የወሰነው እግዚአብሔር ነበር። ኃያሉን ናቡከደነፆር በትዕቢቱ ምክንያት ያዋረደውና ያሳበደው እግዚአብሔር ነበር። አሕዛብ ሁሉ የሚገዙለትን ዘላለማዊ መንግሥት የሚያመጣውም እግዚአብሔር ራሱ ነው።

8ኛ ጥያቄ፡ ይህ እውነት ክርስቲያኖችን የሚያበረታታው እንዴት ነው?

ትንቢተ ዳንኤል አንድ ሌላ ጠቃሚ ዓላማ ነበረው። በዳንኤል ዘመን ይኖሩ የነበሩ አይሁድ ትንቢቱ የሚፈጸምበትን ጊዜና ወደ ከነዓን መቼ እንደሚመለሱ ለማወቅ ከፍተኛ ጉሉት ሳያድርባቸው አልቀረም።

እግዚአብሔር በነቢያቱ በኩል የሰጣቸው የተስፋ ቃሎች ሁሉ የሚፈጸሙት ወደ ከነዓን በሚመለሱበት ጊዜ ነው ብለው ያምኑ ነበር። የእግዚአብሔር ዘላለማዊ መንግሥት እንደምትመጣ፤ መሢሔ በእነርሱ ላይ እንደሚገዛና እነርሱም በአሕዛብ ሁሉ ላይ የበላይ ለመሆን ተስፋ አድርገው ነበር። ዳሩ ግን ይህ ነገር አለመፈጸሙን ለማየት አይሁድ ብዙ ጊዜ አልወሰደባቸውም። ከአይሁድ መካከል ጥቂቶቹ ብቻ ወደ ከነዓን ሲመለሱ፤ የቀሩት በባቢሎን የጀመሩትን መልካም ሕይወትን መረጡ። አይሁድ በአሕዛብ መንግሥታት ሥር መሆናቸውን ቀጠሉ። ተስፋ የተሰጠው መሢሕ መምጣቱን የሚያሳይ አንዳችም ምልክት አልነበረም።

ስለዚህ እግዚአብሔር የእርሱ መንግሥት መምጣት ገና ከብዙ ጊዜ በኋላ የሚፈጸም መሆኑን ሊያሳያቸው ፈለገ። በቅድሚያ አራት የአሕዛብ መንግሥታት መምጣት ነበረባቸው። መጨረሻው ከመምጣቱ በፊት 70 ሱባዔ (490 ዓመታት) ማለፍ ነበረባቸው። አዎን፤ መጨረሻው ይመጣል፤ ዳሩ ግን ይህ የሚሆነው ከረዥም ጊዜ በኋላ ነበር። በመካከሉ አይሁድ በአሕዛብ ዓለም አስቸጋሪ በሆኑ ሁኔታዎች ውስጥ ይኖራሉ። ለእግዚአብሔር ታማኞች ሆነው መኖር ነበረባቸው። የእግዚአብሔር ዕቅድ የማይጠፋና የማይበላሽ ስለሆነ በሉዓላዊነቱ መበረታታት ነበረባቸው። እግዚአብሔር ለእርሱ ታማኞች ሆነው እስከኖሩ ድረስ ሊጠብቃቸውና በየትውልዶቹ ሁሉ ሊያጸናቸው ተስፋ ሰጥቶአቸው ነበር።

9ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ይህ የመጨረሻ ዓላማ ብዙ ክርስቲያኖችን ዛሬ ከሚያጋጥማቸው ነገር ጋር የሚመሳሰለው እንዴት ነው? ለ) የጌታ ኢየሱስ ክርስቶስንና የዘላለማዊ መንግሥቱን መምጣት በምንጠባበቅበት ጊዜ፤ ከትንቢተ ዳንኤል ውስጥ የምናገኛቸው እነዚህ እውነቶች ታማኞች ሆነን እንድንቆይ የሚያበረታቱን እንዴት ነው?

በትንቢተ ዳንኤል ውስጥ የሚገኙ ዐበይት የሥነ-መለኮት ትምህርት እውነቶች፡-

10ኛ ጥያቄ፡ ዳንኤል 2:44፤ 4:3፤ 7:9-14፤ 26-27 አንብብ። እነዚህ ጥቅሶች ስለ እግዚአብሔር ዘላለማዊ መንግሥት ምን ያስተምሩናል?

1. የእግዚአብሔር ዘላለማዊ መንግሥት፡- ትንቢተ ዳንኤል የእግዚአብሔርን መንግሥት ከሰዎች መንግሥት ጋር በማነጻጸር ላይ ያተኩራል። የሰዎች መንግሥት ምንም ያህል ታላቅና ኃይለኛ ቢሆን ጊዜያዊ ነው። የሚቆየው ለጥቂት ጊዜ ብቻ ነው፤ ኃይሉም የተወሰነ ነው። ሰዎችንና ሁኔታዎችን ሁሉ ሊቁጣጠር አይችልም። ዳንኤል ይህን እውነት ለማረጋገጥ የባቢሎንን (ምዕራፍ 4-5)፣ የሚዶንና የፋርስን (ምዕራፍ 8)፣ የግሪክን (ምዕራፍ 8 ና 11) እንዲሁም የሮምን መንግሥታት (ምዕራፍ 7) በምሳሌነት ያቀርባል።

ከሰዎች መንግሥት ጋር በተነጻጸሪነት የቀረበው ደግሞ የእግዚአብሔር መንግሥት ነው። ትንቢተ ዳንኤል የእግዚአብሔር መንግሥት አመሠራረት እግዚአብሔር በታሪክ ውስጥ በአጠቃላይ ያለው የመጨረሻ ዓላማ እንደሆነ ያሳያል። እግዚአብሔር ታሪክን ሁሉ ይቁጣጠራል፤ ዘላለማዊ መንግሥቱ ወደሚመጣበት ቀንም ያንቀሳቅሰዋል። ትንቢተ ዳንኤል የሚያስተምረው የእግዚአብሔር መንግሥት በብዙ ረገድ የተጀመረ መሆኑን ነው። እግዚአብሔር አሁንም ቢሆን በሰማይ ነግሦአል። መንግሥቱም ከዘለዓለም እስከዘለዓለም ነው (ዳንኤል 4:3፤ 34-35)። እግዚአብሔር ምን ጊዜም የፍጥረታት ሁሉ የበላይ ገዥና ንጉሥ ሲሆን፤ ወደ ፊትም እንዲሁ ይቀጥላል። ዓላማዎቹን ሊለውጥና በመንግሥቱም ላይ ተጽዕኖ ሊያሳድር የሚችል ማንም የለም።

በተጨማሪም፡ ትንቢተ ዳንኤል የእግዚአብሔር መንግሥት በሙላት የሚገለጸው ገና ወደ ፊት መሆኑንም ያስተምራል። የታሪክ ጉዞ በመፋጠን ላይ ያለው ወደዚሁ መንግሥት ነው። የእግዚአብሔር መንግሥት በሚመጣበት ጊዜ የሰዎች መንግሥት ሁሉ ይደመሰስና የእግዚአብሔር መንግሥት ብቻ ጸንቶ ይቆማል (ዳንኤል 2:44)። ይህ መንግሥት ሊደመሰስ የማይችል ዘላለማዊ መንግሥት ነው። ይህ መንግሥት «የሰው ልጅ ለሚመስለው» (ለኢየሱስ ክርስቶስ)ና ለቅዱሳኑ ይሰጣል (ዳንኤል 7:9-14፤ 21-22፤ 27)። ይህ መንግሥት በሚመጣበት ጊዜ ክፋት ሁሉ ይደመሰሳል (ዳንኤል 9:24)። መንግሥቱ ከመገለጡ በፊት ግን

ታላላቅ ጦርነቶች ይካሄዳሉ፤ የከፋት ልጅም ከእግዚአብሔር ቅዱሳን ጋር ለመዋጋት ይነሣል (ዳንኤል 9:26-27፤ 11:36-12:13)። ዳሩ ግን እግዚአብሔር ዘላለማዊ መንግሥቱን ለመመሥረት የከፋትን ልጅና ሠራዊቱን ይደመስሳል።

11ኛ ጥያቄ፡ ስለሚመጣው ዘላለማዊ መንግሥት የተነገረው እውነት የዚህን ዘመን ክርስቲያኖች ሊያበረታታን የሚችለው እንዴት ነው?

2. እግዚአብሔር ትዕቢትን እንደሚጠላና በእርሱም ላይ የሚያመጣው ፍርድ

የኃጢአት ሁሉ እምብርት ትዕቢት ነው። ኃጢአት ሁሉ የትዕቢት ድርጊት ነው። ምክንያቱም ኃጢአት በምናደርግበት ጊዜ በእግዚአብሔር ፊት ዝቅ ብለን ለእርሱ በመስገድ በሕይወታችን እንዲነግሥ ከመፍቀድ ይልቅ የሕይወታችን ገዥዎች ራሳችን ነን እያልነው ነው። በእግዚአብሔር ላይ ወደ ማመፅ የሚመራን ትዕቢት ነው። እንዲሁም ኃጢአት ሁሉ እግዚአብሔር ሕይወታችንን እንዳይቈጣጠር በማለት የምንፈጽመው ዓመፅ ነው።

12ኛ ጥያቄ፡ ሀ) የሠራሃቸውን አሥር ኃጢአቶች ዘርዝር። ለ) እነዚህ ኃጢአቶች በሕይወትህ ውስጥ ትዕቢት ለመኖሩ ምልክት ወይም ማስረጃ የሚሆኑት እንዴት ነው? ሐ) እነዚህ ኃጢአቶች በእርግጥ በእግዚአብሔር ላይ የሚፈጸሙ የዓመፅ ተግባራት የሚሆኑት እንዴት ነው?

የትንቢተ ዳንኤል ትኩረት ወደ ዓመፅ በሚመራው የትዕቢት ኃጢአት ላይ ነው። ዓመፅም ሰውን ወደ ውድቀት ይመራል። ይህንን አካሄድ በእስራኤል ሕዝብ ታሪክ ውስጥ አይተናል። በእግዚአብሔር ፊት ራሳቸውን ሲያዋርዱና ኃጢአታቸውን ሲናዘዙ እግዚአብሔር ያከብራቸው ነበር። ዳሩ ግን በእግዚአብሔር ላይ በማመፅ ኃጢአት ሲያደርጉ ይጠፉ ነበር፤ ይህንን በመጽሐፈ መሳፍንት ውስጥ ተመልክተናል። እንዲሁም ስለ እስራኤል ሕዝብ መጥፋት በተጻፈው ታሪክ ውስጥም አይተነዋል። በትንቢተ ዳንኤል፡ እግዚአብሔር እንዳይታበዩ ነገር ግን የተቀደሰ

ሕይወት እንዲኖሩ አይሁድን ሊያስጠነቅቃቸው ፈለገ፤ አለበለዚያ እንደሚፈረድባቸው ተናገረ።

ዳሩ ግን ትንቢተ ዳንኤል በአብዛኛው የሚያተኩረው በአሕዛብ ገዥዎችና መንግሥታት ትዕቢት፣ ዓመፅና ጥፋት ላይ ነው። ናቡከደነፆር በታበየ ጊዜ እግዚአብሔር እንደ ዱር አውሬ እንዲኖር አደረገው (ዳንኤል 4)። ብልጣሶር በታበየ ጊዜ እግዚአብሔር መንግሥቱን ወሰደበት (ዳንኤል 5፡18-23)። አራተኛው አውሬ (ዳንኤል 7)፣ ትንሹ ቀንድ (ዳንኤል 8)፣ የሚመጣው አለቃ (ዳንኤል 9) እና የደቡብ መንግሥት ንጉሥ (ዳንኤል 11) በታበዩና ባመፁ ጊዜ እግዚአብሔር አጠፋቸው።

ይህ አፈጻጸም በዓለም ታሪክ ሁሉ የምናየው ነው። እነዚያ የታበዩት መንግሥታት ወዲያውኑ ምግባረ ብልሹዎች ሆኑ፤ እግዚአብሔርም አዋረዳቸውና ታናናሽ መንግሥታት ሆኑ። ባቢሎን፣ ሜዶንና ፋርስ፣ ግሪክ፣ ሮም፣ እንግሊዝ፣ ፈረንሳይና ሩስያ ልንጠቅሳቸው ከምንችል ብዙ ምሳሌዎች መካከል ጥቂቶቹ ናቸው።

13ኛ ጥያቄ፡ ሀ) በመታበያቸውና በማመፃቸው፣ እግዚአብሔር ካወረዳቸው መንግሥታት መካከል ጥቂት ሌሎች ምሳሌዎችን ጥቀስ።
ለ) በመታበያቸው ምክንያት እግዚአብሔር ካዋረዳቸው ሰዎች መካከል (ገዥዎች፣ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች፣ ወዘተ)፣ ጥቂቶችን ጥቀስ። ሐ) የቤተ ክርስቲያን መሪዎች እንደመሆናችን ስለ ትዕቢት ምን ልንማር ይገባል?

3ኛ ቀን፡ - ዳንኤል 1-6

14ኛ ጥያቄ፡ ምሳሌ 22፡6ና መክብብ 12፡1 አንብብ። ሀ) እግዚአብሔር ልጆቻቸውን በጌታ መንገድ ለሚያሳድጉ ወላጆች የገባው የተስፋ ቃል ምንድን ነው? ለ) ሰሎሞን እግዚአብሔርን ማክበር አለብን ያለው መቼ ነው?

በወጣትነት ዘመናችን የምንማረው ትምህርት በቀረው የሕይወት ዘመናችን ምን ዓይነት ሰዎች እንደምንሆን ተጽዕኖ ከሚያሳድሩብን ነገሮች መካከል ከፍተኛው ነው። እንዲሁም በወጣትነት ዘመናችን የምንወስናቸው

ውሳኔዎች ለተረው የሕይወት ዘመናችን ለምናደርጋቸው ነገሮች ላይ ተጽዕኖ የሚያሳድሩ ናቸው። ወላጆች ወጣት ልጆቻቸውን እግዚአብሔርን ስለ መከተል በጥንቃቄ ማስተማር የሚያስፈልጋቸው በዚህ ምክንያት ነው። የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ደግሞ ስለ እግዚአብሔር መንገድና በሕይወታቸው ትክክለኛ ውሳኔ እንዴት እንደሚደርሱ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ላሉ ልጆቻቸው ማስተማራቸው አስፈላጊ የሚሆነው በዚህ ምክንያት ነው።

15ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ወላጆች ልጆቻቸውን በትክክል እንዲያስተምሩ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ማበረታቻ የሚሰጡባቸው መንገዶች ምንድን ናቸው? ለ) የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ይህን በተሻለ ሁኔታ ሊያከናውኑ የሚችሉባቸው መንገዶች ምንድን ናቸው? ሐ) የቤተ ክርስቲያን መሪዎች፡ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የሚገኙትን ልጆች በወጣትነት ዘመናቸው እግዚአብሔርን እንዲያውቁና እንዲከተሉ ለማስተማር ሊከተሏቸው የሚገባ መንገዶች ምንድን ናቸው? መ) ይህንን በተሻለ ሁኔታ ማከናወን የሚችሉት እንዴት ነው?

ዳንኤል በምርኮ በተወሰደ ጊዜ ገና ወጣት ነበር። ወደ ምርኮ ሲወሰድ፡ ከወላጆቹና የሃይማኖት መሪዎች ያስተምሩት ከነበረው ትምህርት ተለየ። ይህም ሆኖ ለእግዚአብሔር ለመታዘዝና በባዕድ ምድር የእግዚአብሔር መሣሪያ ለመሆን ችሎአል። ወላጆቹ ዳንኤልን ስለ እግዚአብሔርና ስለ ትእዛዛቱ ከልጅነቱ ጀምሮ በሚገባ ሳያስተምሩት አልቀሩም። ዳንኤል ከወላጆቹ ከተለየ በኋላ እንኳ ያስተማሩት ትምህርት በሕይወቱ ላይ አዎንታዊ ተጽዕኖ ማሳደሩን ቀጠለ። ምርጫ እንዲያደርግ በተገደደ ጊዜ እግዚአብሔር የፈለገውን ነገር አወቀ ለመታዘዝም ድፍረት አገኘ። ዳንኤል ራሱን ላለማርክስ የወሰነው ውሳኔ እግዚአብሔር ሹመትን በመስጠት እንዲያከብረው አደረገው። ዳንኤል በወጣትነት ዘመኑ እግዚአብሔርን ስላከበረ በሽመገለም ጊዜ እግዚአብሔርን አልተወም።

16ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ዳንኤል 1-6 አንብብ። ለ) ዳንኤል በምዕራፍ 1 እግዚአብሔር ያከበረውን ምን ምርጫ አደረገ? ሐ) ዳንኤል 2 ስለሚገኘው የተቀረጸ ምስል ግለጽ። ይህ ምስል ምን ሆነ?

መ) በዳንኤል የምንመለከታቸው ሦስቱ ወጣት አይሁዳውያን ያደረጉት ምርጫ ምን ነበር? ሠ) በዳንኤል አራት እግዚአብሔር ናቡከደነፆርን ምን አስተማረው? ረ) በዳንኤል 5 እግዚአብሔር ብልጣሱን እንዴት አዋረደው? ሰ) በዳንኤል 6 ዳንኤል በእግዚአብሔር ላይ ያለውን እምነት እንዴት አሳየ?

1. የትንቢተ ዳንኤል መግቢያ (ዳንኤል 1)

ባቢሎናውያን አንድ መመሪያ ነበራቸው፤ ይኸውም፡- ከምርኮኞች መካከል ምርጥ ምርጦቹን በመውሰድ በባቢሎናውያን መመሪያዎችና ባህል መሠረት ግሠልጠን ነበር። ምርኮኞቹ ከሠለጠኑ በኋላ በተማረኩበት ምድር የንጉሡ አማካሪዎች ይሆኑ ነበር።

ወደ ምርኮ የተወሰዱ አይሁድ ብዙዎች ቢሆኑም፤ ትንቢተ ዳንኤል በተለይ በአራት ሰዎች ላይ ያተኩራል፤ እነርሱም ዳንኤል፤ አናንያ፤ ሚሳኤልና አዛርያ ነበሩ። መሪያቸው ዳንኤል ነበር። ዳንኤል ወጣት ቢሆንም እንኳ በሚበላው መብል እንዳይረክስ በማሰብ የጌታን ትእዛዝ መጣስ የመሰለውን ነገር ለመቀበል ፈቃደኛ ሳይሆን ቀረ። ዳንኤል ያንን መብል ለመብላት ፈቃደኛ ሳይሆን የቀረው ምናልባት ምግቡ ለሰዎች ከመቅረቡ በፊት ለአሕዛብ ጣዖት የሚሠዋ ስለነበረ ሊሆን ይችላል። ዳንኤል የእግዚአብሔርን ሕግጋት ለመጠበቅ ሲል ሕይወቱን ለአደጋ አጋለጠ። ስለዚህ እግዚአብሔር ከሌሎች ይልቅ ጤነኛና ብልህ አደረገው። ከ70 ዓመታት ለበለጠ ጊዜ ወደ ቂየሶን የመሪነት ሥልጣንም ከፍ አደረገው።

2. ናቡከደነፆር በሕልም ያየው ታላቅ ምስል (ዳንኤል 2)

እግዚአብሔር በብሉይ ኪዳን ከሚገኙ እጅግ ታላላቅ ሕልሞች አንዱን የአሕዛብ ንጉሥ ለሆነ ሰው መግለጡ የሚያስገርም ነው። የእግዚአብሔር መንግሥት እስከሚገለጥበት ጊዜ ድረስ የሚኖሩትን ዋና ዋና የአሕዛብ መንግሥታት ሁሉ ያየበትን ሕልም እግዚአብሔር ለናቡከደነፆር አሳየው። እንዲሁም እግዚአብሔር ዳንኤልን ከፍተኛ ሥልጣን በመያዝ በመንግሥት ውስጥ እርሱን እንዲያገለግል በማድረግ ይህንን ሕልም ተጠቀመበት።

የሕልሙን ትርጉም ለመረዳት የሚከተለውን ሠንጠረዥ ተመልከት፡-

ምስሉ	መንግሥቱ	ዘመኑ
የወርቅ ራስ	ባቢሎን	626-539 ዓ.ዓ.
የብር ደረትና ክንዶች	ሜዶናና ፋርስ	539-330 ዓ.ዓ.
የናስ ሆድና ጭንቅ	ግሪክ	330-63 ዓ.ዓ.
የብረት እግር፣	ሮም	63 ዓ.ዓ.-400 ዓ.ም.
የክፊል ብረትና የክፊል ሸክላ እግሮች	እንደገና የሚታደሰው የሮም መንግሥት	ወደፊት
ድንጋይ (ተራራ)	ዘላለማዊው የእግዚአብሔር መንግሥት	ወደፊት

የሚከተሉትን ነገሮች አስተውል፡-

ሀ. የምስሉ ሕልም ከናቡከደነፆር ጀምሮ እስከ አዲስ ኪዳን ዘመን ድረስ ያሉትን የዓለም ታላላቅ መንግሥታት በሙሉ የሚያሳይ ነበር።

ለ. ምሁራን ከፊሉ ሸክላ ከፊሉም ብረት ስለሆነው የምስሉ እግሮች ትርጉም በአሳብ ይለያያሉ። አንዳንዶች ይህ የሮም መንግሥትን የሚያመለክት ስለሆነ ስለ አላፊ ጊዜ የሚናገር ነው ይላሉ። ሌሎች ደግሞ እግዚአብሔር ዘላለማዊ መንግሥቱን ከመመሥረቱ ጥቂት ቀደም ብሎ ስለሚነሣ የወደፊት መንግሥት የሚናገር ነው ይላሉ። የዚህ መንግሥት አነሣሥ ከጥንታዊው የሮም መንግሥት ስለሆነ «እንደገና ያንሰራራው የሮም መንግሥት» በመባል ይጠራል።

ሐ. የምድር መንግሥታት በሙሉ ጊዜያዊ ስለሆኑ በእግዚአብሔር ይደመሰሳሉ። ጸንቶ የሚኖረው የእርሱ ዘላለማዊ መንግሥት ብቻ ነው።

3. የወርቁ ምስልና የእቶኑ እሳት (ዳንኤል 3)

ናቡከደነፆር በምዕራፍ 3 የምናገኘውን የወርቅ ምስል ያሠራ ዘንድ ተጽዕኖ ያሳደረበት በምዕራፍ ሁለት የምናገኘው በሕልሙ ያየው ምስል መሆኑን አናውቅም። ነገር ግን ናቡከደነፆር መንግሥቱን በአንድ ሃይማኖት ሥር ለማዋሐድ ፈለገ። ሰው ሁሉ ያንን የወርቅ ምስል እንዲያመልክ ፈለገ። በዚህ ጊዜ ዳንኤል በባቢሎን ያልነበረ ይመስላል። በመንግሥት

ሥራ ምክንያት ርቆ ሳይሄድ አልተረፈም። ዳሩ ግን ሲድራቅ፣ ሚሳቅና አብድናጎ የተባሉት ሦስት ወጣቶች ለምስሉ እንዲሰግዱ የሚጠይቅ ውጥመድ ተዘረጋባቸው። ለተቀረጸው ምስል የመስገድ ወይም እግዚአብሔርን በማምለክ ረገድ ታማኞች ሆነው ለእምነታቸው የመሞት ምርጫ ነበራቸው። እነዚህ ሦስት ሰዎች እግዚአብሔር ሊያድናቸው እንደሚችል ቢያምኑም እግዚአብሔር እንደሚያድናቸው አላወቁም። ይሁን እንጂ ሐሰተኞች አማልክትን ከማምለክ ይልቅ ለመሞት ፈቃደኞች ነበሩ (ዳንኤል 3: 17-18)።

ሦስቱ ሰዎች ወደ እቶኑ እሳት ቢጣሉም እግዚአብሔር ግን አዳናቸው። በእቶኑ እሳት ውስጥ የታየው «የአማልክትን ልጅ የሚመስለው» አራተኛው ሰው መልአክ ሊሆን ይችላል። አንዳንዶች ደግሞ በብሉይ ኪዳን ውስጥ ለጊዜው ብቻ ይገለጽ የነበረው ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው ብለው ያምናሉ።

17ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ይህ ታሪክ በዚህ ዘመን የሚገኙ ክርስቲያኖችን በከፍተኛ ሰደት ጊዜ እንኳ ለእግዚአብሔር ታማኞች ሆነው እንዲቆዩ የሚያበረታታቸው እንዴት ነው? ለ) ተመሳሳይ የሆኑ ምርጫዎች ቀርበውላቸው በውሳኔያቸው እግዚአብሔር ያከበራቸውን ክርስቲያኖች በምሳሌነት ጥቀስ።

4. ናቡከደነፆር ስለ አንድ ታላቅ ዛፍ ያየው ሕልም (ዳንኤል 4)

ዳንኤል ምዕራፍ 4 የአሕዛብ ንጉሥ በነበረ ሰው የተጻፈ ብቸኛው የመጽሐፍ ቅዱስ ምዕራፍ ነው። ይኸውም የተጻፈው በናቡከደነፆር ነው። የጻፈውም በታቦዩ ጊዜ እግዚአብሔር እንዴት እንዳዋረደውና ያለፈበትን ልምድ ለመግለጽ ነበር። ይህ ድርጊት የተፈጸመው የናቡከደነፆር ሥልጣን ከከፍተኛ ደረጃ ላይ በደረሰበት ወቅት ነበር። እጅግ በሚያስደንቅ ሁኔታ የባቢሎንን ከተማ ሠራ። የከተማይቱ ግንቦች ሁለት መኪኖች ጉን ለጉን ሊያስኪዱ የሚችሉ እጅግ ሰፋሪ ነበሩ። በከተማይቱ ለልዕልቲቱ መዝናኛ እንዲሆን የሠራው የአትክልት ስፍራ ከዓለም ሁሉ ከጥንት ዘመን ሰባት አስደናቂ ነገሮች አንዱ ነበር። ይሁን እንጂ የቱንም ያህል ኃያልና ገናና ቢሆንም እግዚአብሔር አዋረደው።

ናቡከደነጾር በሕልሙ አንድ ታላቅ ዛፍ አየ። ዛፉ እጅግ ከዐደገና ከለመለመ በኋላ ጉቶው ብቻ እስኪቀር ድረስ ተቋረጠ። በኋላም ጉቶው እንደገና ዛፍ እስኪሆን ድረስ አደገ። ይህ የሆነበት ምክንያት «ልዑሉ በለዎች መንግሥት ላይ እንዲሠለጥን፤ ለወደደውም እንዲሰጠው፤ ከሰውም የተዋረደውን እንዲሾምበት ሕያዋን ያውቁ ዘንድ» (ዳንኤል 4: 17) ነበር።

ናቡከደነጾር እንዳይታበይ ማስጠንቀቂያ ደርሶት ነበር። ስላደረገው ነገር በተኩራራ ጊዜ ግን የአእምሮ ሕመም ተመታና በገዛ የአትክልት ስፍራው ለሰባት ዓመት እንደ እንሰላ ኖረ። እግዚአብሔር መንግሥቱን እንደገና የመለሰለት ራሱን ባዋረደ ጊዜ ብቻ ነበር።

ናቡከደነጾር በእውነት በእግዚአብሔር አምና እንደሆነ አናውቅም። የታሪክ መጻሕፍት የሚያሳዩት ጣዖትን ያመልክ እንደነበረ ነው። ዳሩ ግን እግዚአብሔርን በማወቅ እንዳደገና እግዚአብሔር እውነተኛና ከሁሉም አማልክት የላቀ አምላክ እንደሆነ መገንዘቡን እናውቃለን።

መጽሐፍ ቅዱስ መሪዎችን ከፍ ከፍ የሚያደርግና የሚያዋርድ እግዚአብሔር እንደሆነ ያስተምረናል። መሪዎች የሚሆኑት በራሳቸው ፈቃድ አይደለም። ደግሞም መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር የትዕቢትን ኃጢአት እንደሚጠላ ያስተምራል። የሕዝብ፣ የአገር ወይም የቤተ ክርስቲያን መሪዎች በሚታበዩበት ጊዜ እግዚአብሔር ያዋርዳቸዋል። ብዙ ምድራዊ መሪዎች በሕይወታቸው እግዚአብሔርን የሚያከብሩ ቢሆኑም እንኳ አንድ ቀን ሁሉም ለኢየሱስ ክርስቶስ እንደሚሰግዱና ጌትነቱን እንደሚመሰክሩ መጽሐፍ ቅዱስ ያስተምረናል (ፊልጵስዮስ 2: 10-11)።

18ኛ ጥያቄ፡ ሀ) መሪዎች ሊታበዩና እግዚአብሔር በሰጣቸው ችሎታ ስላደረጉት ነገር ክብሩን ለራሳቸው ሊወስዱ የሚቀልላቸው ለምንድን ነው? ለ) እግዚአብሔር እንደነዚህ ዓይነት መሪዎችን ሲያዋርድ ያየኸው እንዴት ነው?

5. ብልጣሶር በግድግዳ ላይ የተጻፈውን ጽሑፍ አየ (ዳንኤል 5)

የዳንኤል ታሪክ ብዙ ዓመታትን አልፎ ወደ ባቢሎን መንግሥት የመጨረሻ ቀናት ይዘልቃል። በታሪኩ ውስጥ የናቡከደነጾርን ሞትና ከእርሱ በኋላ የነገሡትን ነገሥታት ታሪክ አናገኝም። ምክንያቱም የዳንኤል

ፍላጎት ታሪክን መተረክ ሳይሆን የእግዚአብሔርን ታላቅነትና በዓለም ሕዝቦች ሁሉ ላይ ያለውን ሉዓላዊ ቊጥጥር መግለጽ ነው።

በዚህ ምዕራፍ የሚገኘው ታሪክ በተፈጸመ ጊዜ የባቢሎን ጦር በአብዛኛው የባቢሎን ግዛት ውስጥ ተሸንፎ ነበር። ንጉሥ ናቦኒዶስ የተግረክ ሲሆን፣ ከእርሱ ጋር ነግሦ የነበረው ልጁ ንጉሥ ብልጣሶር ከባቢሎን የመጨረሻ ጦር ጋር በባቢሎን ከተማ ቀርቶ ነበር። የከተማይቱ የመከላከያ ጋደል ጠንካራ ስለነበር ብልጣሶር የዋስትና ስሜት ተሰምቶት ነበር። አማልክቱንም ለማክበር ግብሣ አዘጋጅቶ ነበር። ታላቅነቱን ለማሳየት ከኢየሩሳሌም ቤተ መቅደስ ተወስደው የነበሩትን የአምልኮ ዕቃዎች ለጣዖት አምልኮ ተጠቀመባቸው። እግዚአብሔር በግድግዳ ላይ በቱጻፍ ጽሑፍ የባቢሎን መንግሥት አገዛዝ በዚያ ምሽት እንደሚፈጸምና የሜዶንና የፋርስ መንግሥት ጅማራ እንደሚሆን ለብልጣሶር ነገረው። በዚያ ምሽት የቂሮስ ሠራዊት የባቢሎንን ግንቦች ጥሶ በመግባት ከተማይቱን ተቆጣጠረ። ብልጣሶር ተገደለና ናቡከደነፆር በሕልሙ ባየው ምስል ውስጥ ሁለተኛ መንግሥት የሆነው የሜዶንና ፋርስ ዘመን መንግሥት ጀመረ።

6. ዳንኤል በአንበሳ ጉድጓድ (ዳንኤል 6)

ይህ የሆነው በሜዶንና ፋርስ ዘመን መንግሥት ነበር። በናቡከደነፆር ዘመን መንግሥት እንደነበረው፣ ዳንኤል በአዲሱ መንግሥትም ውስጥ ከፍተኛ ሥልጣን አገኘ። ዳንኤል የባዕድ አገር ሰው ሆኖ ይህንን ሥልጣን በማግኘቱ ሌሎች አስተዳዳሪዎች ቀኑበት። ስለዚህ በዳንኤል ላይ ስሕተት በመፈለግ ሊከሱትና ሊያጠፉት ወሰኑ። ከዳንኤል ሊያገኙት የቻሉት «ስሕተት» ግን እግዚአብሔርን ማምለኩ ብቻ ነበር። ስለዚህ ሕዝቡ ሁሉ ለ30 ቀናት ንጉሥ ዳርዮስን ብቻ እንዲያመልክ በሚያስገድድ መልክ ሕጉን ለወጡት። ዳንኤልም ይህን ለማድረግ ፈቃደኛ ሳይሆን ቀረ። በእግዚአብሔር እንዳፈረ ሆኖ ሃይማኖቱን ለመደበቅም ፈቃደኛ ሳይሆን ቀረ። በዚህ ምክንያት ዳንኤል አናብስት ባለብት ጉድጓድ ውስጥ ተጣለ። ዳሩ ግን እግዚአብሔር ሦስቱን ወጣቶች በእቶን እሳት ውስጥ እንደጠበቃቸው፣ ዳንኤልንም የአናብስቱን አፍ በመዝጋት ጠበቀው። ንጉሥ ዳርዮስ «የዳንኤልን አምላክ» ለማክበር ተገደደ። ሌሎችም ለ «ዳንኤል አምላክ» ክብር እንዲሰጡ አዘዛቸው።

የሚደኑ ዳርዮስ የሚያመለክተው ማንን እንደሆነ አናውቅም። አንዳንዶች ይህ የቂርስ ሌላው ስሙ ነው ሲሉ፤ ሌሎች ደግሞ ጉባሩ የተባለውን የባቢሎን ገዢ የሚያመለክት ነው ይላሉ።

19ኛ ጥያቄ፡ ሀ) እግዚአብሔር ዳንኤልን የጠበቀውና ኢሳያይስን ግን በመጋዝ ለሁለት እንዲሰነጠቅ የፈቀደው ለምን ይመስልሃል? ለ) እግዚአብሔር ከአሳዳጆች ነፃ ሊያወጣ ወይም ሊታደግ ወይም ደግሞ በስደት ምክንያት እንድንሞት የመፍቀድ መብት ያለው ስለ መሆኑ ይህ ምን ያስተምረናል? ሐ) አንድ ክርስቲያን የዳንኤልን የመሰለ ምርጫ በሚያጋጥመው ጊዜ ምላሹ ምን መሆን አለበት? መ) በኢትዮጵያ ያሉ ክርስቲያኖች ተመሳሳይ ምርጫ ገጥሟቸው ባደረጉት ውሳኔ እግዚአብሔር ነፃ እንዳወጣቸው የሚያሳዩ ምሳሌዎችን አቅርብ።

4ኛ ቀን፡ - ዳንኤል 7-12

የትንቢተ ዳንኤል የመጀመሪያ ክፍል የሆነው ምዕራፍ 1-6፤ በዳንኤል የሕይወት ዘመን በተፈጸመ ታሪካዊ ድርጊቶች ላይ ያተኩራል። ራእዮቹም ስለ አሕዛብ ነገሥታት እንጂ ስለ ዳንኤል አልነበሩም። ከምዕራፍ 7-12 ያለው የመጽሐፉ ሁለተኛ ክፍል እግዚአብሔር የአሕዛብ መንግሥታትንና የእስራኤልን ሕዝብ የወደፊት ሁኔታ ለዳንኤል በገለጣቸው ልዩ ራእዮች ላይ ያተኩራል። የመጀመሪያዎቹ ስድስት ምዕራፎች በቅድሚያ አሕዛብን የሚመለከቱ ከመሆናቸው የተነሣ የተጻፉት በአራማይክ ቋንቋ ሲሆን፤ የመጨረሻዎቹ ስድስት ምዕራፎች የአሕዛብ መንግሥታት ከአይሁድ ጋር ባላቸው ግንኙነት ላይ ያተኩራሉ። ስለዚህ ዳንኤል 8-12 የተጻፈው በዕብራይስጥ ቋንቋ ነው።

20ኛ ጥያቄ፡ ዳንኤል 7:13-14 አንብብ። ሀ) እነዚህ ቊጥሮች በመጨረሻዎቹ ዘመናት ስለሚሆነው ነገር ምን ያስተምሩናል? ለ) «የሰው ልጅ የሚመስለው» ማን ነው? ሐ) እነዚህ ቊጥሮች ዛሬ በዘመናችን ማበረታቻ የሚሆኑን እንዴት ነው? መ) አንድ ሰው የዚያ ዘላለማዊ መንግሥት አባል የሚሆነው እንዴት ነው?

ትንቢተ ዳንኤል በሰዎች የግል ሕይወትም ሆነ በዓለም ገዢዎችና መንግሥታት ላይ እግዚአብሔር ሉዓላዊ የሆነ ቊጥጥር እንደሚያደርግ

በማሳየት ላይ የሚያተኩር መሆኑን ተመልክተናል። መጽሐፍ ቅዱስ ጌታ ኢየሱስ ዘላለማዊ መንግሥቱን ለመመሥረት ከመመለሱ በፊት በዘመናት ሁሉ ስለሚፈጸሙ ዝርዝር ጉዳዮች ሰፊ ትንተና ባይሰጥም፤ ስለ መጨረሻው ዘመን ግን ግልጽ የሆኑ አሳቦችን ይሰጣል። ዘላለማዊ ፈራጅ የሆነው እግዚአብሔር የፍርድ ዙፋኖችን ይመሠርታል። ጠላቶቹ ሁሉ ይፈረድባቸውና ለዘላለም ወደ ገሃነም ይጣላሉ። የእግዚአብሔር ዘላለማዊ መንግሥት «የሰው ልጅ» ለተባለው ለኢየሱስ ክርስቶስ ይሰጣል። ያ መንግሥት ዘወትር የሚኖር ሲሆን፤ ከሰዎች መንግሥታት በተለየ መንገድ ዘላለማዊና የማይጠፋ ይሆናል። የቀሩት መንግሥታትና ሰዎች ሁሉ እግዚአብሔርን ያመልካሉ። ክርስቲያን የእምነቱ ጠላቶች ምንም ያህል ቢበረቱና ጊዜውም እጅግ ቢከፋ፤ ጸንቶ እንዲቆይ የሚያደርገው ይህ «ተስፋ» ነው። እያንዳንዳችን ልንጠይቀው የሚገባን በጣም አስፈላጊ ጥያቄ «በኢየሱስ ክርስቶስ አምነን የዘላለማዊው መንግሥት አካል ሆነናልን?» የሚል ነው። በኢየሱስ ያላመኑ ሰዎች ከዚህ መንግሥት ስለተገለሉና የእግዚአብሔር ጠላቶች ስለሆኑ ከእርሱ ዘንድ ቅጣታቸውን ይቀበላሉ።

21ኛ ጥያቄ፡ ዳንኤል 7-12 አንብብ። ሀ) በምዕራፍ 7 የምናገኘውን የዳንኤልን ራእይ ግለጽ። የአራቱን እንስሳት ስምና የትኛውን መንግሥት እንደሚወክሉ አብራራ። ለ) ስለ «ትንሹ ቀንድ» መግለጫ ስጥ። ሐ) ዳንኤል ስለ አውራ በግና ስለ ፍየል ያየውን ራእይ ግለጽ። የትኞቹን መንግሥታት ይወክላሉ? መ) የሰባ ዓመቱ ምርኮ ፍጻሜ ከደጅ መቃረቡን እንዲገነዘብ ያደረገውና ዳንኤል በምዕራፍ 9 ያነበበው ነገር ምን ነበር? ሠ) በዘመን መጨረሻ የሚሆኑትን ስድስት ነገሮች ዝርዝር (ዳንኤል 9:24)። ረ) ስለ ሰባ ሱባዔዎች የተነገረውን ትንቢት በአጭሩ ግለጽ። ሰ) በሰሜንና በደቡብ ነገሥታት መካከል ስለተደረጉት ጦርነቶች ግለጽ። ሸ) ከሞት የሚነሳው ማን ነው?

የትንቢተ ዳንኤል መጨረሻ ክፍል ከዳንኤል በኋላ እስከ ዘመኑ መጨረሻ ስለሚፈጸሙት ነገሮች በርካታ ጠቃሚ ትንቢቶችን የያዘ ነው። እያንዳንዱ ራእይ ቀደም ሲል በተነገረው ራእይ ላይ ተጨማሪ እውነቶችን በማከል፤ በታሪክ ውስጥ በሚከሰቱ ልዩ ልዩ ጊዜያት የሚፈጸሙትን

ድርጊቶች በዝርዝር ይገልጻል። እነዚህ ትንቢቶች ከመፈጸማቸው በፊት በመቶ የሚቈጠሩ ዓመታት ያለፉ ቢሆንም፤ አብዛኛዎቹ ከተነገሩበት ሁኔታ ምንም ሳይዛነፉ መፈጸማቸውን መመልከት የሚያስደንቅ ነው። ጥቂቶቹ ደግሞ ገና ወደፊት ይፈጸማሉ።

1. ዳንኤል ስለ አራቱ አራዊት ያየው ራእይ (ዳንኤል 7)

ዳንኤል በምዕራፍ 7 ያየው ራእይ ናቡከደነፆር በምዕራፍ 2 ካየው ሕልም ጋር ተመሳሳይ ነው። ሁለቱም ሕልሞች የአይሁድ መንግሥት በአሕዛብ መንግሥታት ሥር በሚሆንበት ጊዜ የሚገዙትን አራት መንግሥታት ያሳያሉ። የሁለቱም ሕልሞች ማጠቃለያ በመጨረሻ የቀሩትን መንግሥታት ሁሉ የሚደመስሰው የእግዚአብሔር መንግሥት መሆኑን ያሳያል ነው። ይሁን እንጂ ዳንኤል 7 የእግዚአብሔር መንግሥት ከመምጣቱ አስቀድሞ ስለሚገለጠውና ከሁሉም የከፋ ስለሚሆነው ስለ መጨረሻው ንጉሥ ሰፊና ዝርዝር ጉዳዮችን ይሰጣል። አዲስ ኪዳን ይህንን ሰው «ሐሰተኛው ክርስቶስ» በማለት ይጠራዋል (1ኛ ዮሐንስ 2:18)። በዚህ የትንቢተ ዳንኤል የመጨረሻ ክፍል ስለዚህ ክፉና ጨካኝ መሪ በዝርዝር ተገልጾአል።

ዳንኤል ያየውን ራእይ ትርጉም ከሚከተለው ሠንጠረዥ ተመልከት፡-

የእንሰላው ዓይነት	የሚወክለው መንግሥት	በሥልጣን ላይ የቆየበት ጊዜ
አንበሳ	ባቢሎን	626-539 ዓ.ዓ.
ድብ	ሜዶንና ፋርስ	539-330 ዓ.ዓ.
ነብር	ግሪክ	330-63 ዓ.ዓ.
የምታስፈራ አውሬ	ሮም	63 ዓ.ዓ. - 400 ዓ.ም.
አሥር ቀንዶችና ትንሽ ቀንድ	ያንስራራ የሮም መንግሥት	መጨረሻ ጊዜ
ለሰው ልጅ የተሰጡ ዙፋኖች	የእግዚአብሔር ዘላለማዊ መንግሥት	መጨረሻ ጊዜ

ስለዚህ ራእይ የሚከተሉትን ነገሮች አስተውል፡-

- ሀ. ድቧ ሦስት የጐድን አጥንቶች ነበሯት። በአንድ ወገንም ከፍ ብላ ቆማ ነበር። ይህ የሚያመለክተው የፋርስ መንግሥት ከሜዶን መንግሥት የሚበልጥ መሆኑን ነው። ሦስቱ የጎድን አጥንቶች

የሚደገና የፋርስ መንግሥት ከግዛቱ አብዛኛውን ክፍል ያገኘባቸውን ሦስት ታላላቅ ጦርነቶች የሚያመለክት ሊሆን ይችላል።

ለ. የነብሩ አራት ራሶች የግሪክ መንግሥት ለአራት መከፈልን የሚያሳዩ ናቸው።

ሐ. የመጨረሻው አውሬ ሊገለጽ የማይችልና በምድር ላይ ከሚገኙ ከማናቸውም ዓይነት አራዊት የተለየ ነበር። ከሁሉም የላቀ ኃይለኛና አጥፊ አውሬ ነበር።

መ. ምሁራን ስለ አሥሩ ቀንዶችና ስለ ትንሹ ቀንድ በሚሰነዝሩት አስተያየት ይለያያሉ። አሥሩ ቀንዶች የሮም መንግሥት ለአሥር እንደሚከፋፈል የሚያሳዩ ሊሆኑ ይችላሉ። ትንሹ ቀንድ ደግሞ ስለ አንድ የተለየ ክፉ መሪ የሚናገር ሊሆን ይችላል። እነዚህ ቀንዶች ቀድሞ የሮም መንግሥት በነበረበት አካባቢ ስለሚመሠረት የመንግሥታት የኮንፌዴሬሽን (ትብብር) የሚያመለክቱ ሊሆኑ ይችላሉ። ትንሹ ቀንድ በእግዚአብሔርና በሕዝቦቹ ላይ የመጨረሻውን ጦርነት ስለሚከፍተው ስለመጨረሻው የዓለም ገዥ ስለ «ሐስተኛው ክርስቶስ» የሚናገር ሳይሆን አይቀርም።

ሠ. የሰውን መንግሥት ፍጻሜ የሚወስንና ዘላለማዊውን መንግሥት የሚመሠርት እግዚአብሔር ነው። ያንን መንግሥት «ለሰው ልጅ» የሚሰጠውም እርሱ ነው። ዘላለማዊ መንግሥት ለሰው ልጅ ብቻ ሳይሆን፣ ለእግዚአብሔር ቅዱሳንም ይሰጣል። ኢየሱስ በምድር ላይ በነበረበት ዘመን ብዙ ጊዜ ይጠራበት የነበረው ስም «የሰው ልጅ» የሚል መሆኑ የሚገርም ነው። ይህ የአዲስ ኪዳን አጠራር በቅድሚያ የሚያመለክተው የኢየሱስን ሥጋ ለባሽነት ሳይሆን በዳንኤል 7: 13 የተጻፈው ፍጻሜ ሳይሆን አይቀርም።

2. ዳንኤል ስለ አውራ በግና አውራ ፍየል ያየው ራእይ (ዳንኤል 8)

ዳንኤል 8 የሚያተኩረው የባቢሎን መንግሥት ከወደቀ በኋላ በሚነሡት ሁለት የአሕዛብ መንግሥታት ላይ ነው። እነዚህም የሚደገና የፋርስ ጥምር መንግሥትና የግሪክ መንግሥት ናቸው። ሚደገና ፋርስ

በአውራ በግ ተመስሎ የቀረበ ሲሆን፤ የግሪክ መንግሥት ደግሞ በአውራ ፍየል ተመስሎ ቀርቧል።

በራእዩ ውስጥ የተጠቀሱትን የሚከተሉትን እውነቶች አስተውል፡-

ሀ. አውራው ፍየል በመጀመሪያ አንድ ቀንድ የነበረው ሲሆን፤ ከምዕራብ ወገን በከፍተኛ ፍጥነት በመምጣት ጥቃት ሰነዘረ። ቀንዱ በሦስት ዓመታት ውስጥ ከግሪክ እስከ ግብፅ ድረስ የነበሩትን አገሮች ሁሉ ወርሮ የያዘውን ታላቁን እስክንድር የሚያመለክት ነው። ዳሩ ግን ቀንዱ ድንገት እንደተሰበረ ሁሉ እስክንድርም በድንገት ሞተ።

ለ. አንዱ ቀንድ በነበረበት ስፍራ አራት ቀንዶች በቀሉ። ይህ የሚያመለክተው የግሪክ መንግሥት ከእስክንድር ሞት በኋላ ለአራት የተከፈለ መሆኑን ነው።

ሐ. ከታናናሾቹ ቀንዶች መካከል አንዱ ታዋቂና ገናና እስኪሆን ድረስ ከፍ አለ። እርሱም በተለየ ሁኔታ እጅግ ክፉ የነበረ፤ «መልካሚቱ ምድር» በተባለችው በእስራኤል የነበሩትን ቅዱሳን ያሳደደና አይሁድ በቤተ መቅደስ ሲፈጽሙት የነበረውን አምልኮ ያስቆመ ነበር። ይህ ትንሽ ቀንድ በዳንኤል 7 ከተመለከትነው ከአስፈሪው አውራ ከሮም መንግሥት ከወጣው ቀንድ የተለየ ነው። ይህ ቀንድ የወጣው ከአውራው ፍየል ከግሪክ መንግሥት ነው። ይህ ቀንድ ከ168-164 ዓ.ዓ. የነገሠው ክፉና ጨካኝ ስለነበረው ስለ «አንቲየኪስ ኢጲፋነስ» የተነገረ ትንቢት ነው። እርሱ በኢየሩሳሌም ላይ ጦርነትን አውጀ በቤተ መቅደስ ውስጥ የጣየት አምልኮ እንዲፈጸም አድርጎ ነበር። በእርሱ ላይ ያመፁ በሺህ የሚቈጠሩ አይሁዳውያንን ገድሏል። ዳሩ ግን ወዲያውኑ በድንገት ስለሞተ አይሁድ ሮማውያን እስኪመጡባቸው ድረስ ለጥቂት ጊዜ ከግሪክ አገዛዝ ነፃ ወጥተው ነበር።

3. ዳንኤል ስለ ሰባ ሱባዔዎች ያየው ራእይ (ዳንኤል 9)

የትንቢቶችን የጊዜ ሰሌዳ ይዘት ለማዘጋጀት ከሚያገለግሉ ቊልፍ ምዕራፎች አንዱ ዳንኤል 9 ተደርጎ በብዙዎች ዘንድ ይታያል። ምሁራን የተለያዩ አመለካከቶችን በመያዝ በከፍተኛ ሁኔታ የሚከራከሩበት ክፍል ስለሆነም፤ ይህን የጊዜ ሰሌዳ ለመንደፍ የተለያዩ መንገዶች አሉ።

ይህ ምዕራፍ የሚጀምረው ዳንኤል ወደ እግዚአብሔር በጸለየው ጸሎት ነው። ዳንኤል ከትንቢተ ኤርምያስ በማንበብ ምርኮው የሚቆየው ለሰባ ዓመታት ብቻ መሆኑን ተገነዘበ። ዳንኤል ከሞላ ጉደል ለሰባ ዓመታት ያህል በምርኮኛነት እንደኖረና ይህም ሰባ ዓመት ሊጠናቀቅ እንደቀረበ ተረዳ። ዳንኤል ይህን ራእይ ያየው ዳርዮስ በነገሠበት በመጀመሪያ ዓመት፤ ቂሮስ አይሁድ ወደ አገራቸው እንዲመለሱ የሚፈቅደውን አዋጅ ባወጁበት ዓመት መሆኑን አስተውል። ዳንኤል ለሕዝቡ ይገደው ስለነበር፤ እግዚአብሔር ለዳንኤል የሰባ ሱባዔን ትንቢት ሰጠው። ስለ ራእዩ የሚከተሉትን ነገሮች አስተውል፡-

1. ራእዩ ስለ «ሕዝብህና ቅድስት ከተማህ» የሚናገር ነበር (ዳንኤል 9:24)። ይህ ማለት የራእዩ ዐቢይ ርእስ የሚመለከተው የአይሁድን ሕዝብ ነው ማለት ነው።

2. በዘመኑ መጨረሻ ሰባው ሱባዔ ሲፈጸም፤ ስድስት ነገሮች ይሆናሉ፡-

ሀ. ዓመፃ ያበቃል፤

ለ. ኃጢአት ያከትማል፤

ሐ. በደል ይሰረዳል፤

መ. የዘላለም ጽድቅ ይጀመራል፤

ሠ. ራእይና ትንቢት ይታተማል፤

ረ. ቅድስተ ቅዱሳንም በዘይት ይቀባል።

ብዙ ምሁራን እነዚህ የኢየሱስን ሞት እንደሚያመለክቱ ቢያስቡም፤ ከዚህም የላቀ ታላቅ ነገር የሚወክሉ ይመስላል። እነዚህ ነገሮች የሚያመለክቱት፡- ክፋት ሁሉ የሚወገድበትን፤ የእግዚአብሔር ዕቅድ ለዘላለም የሚመሠረትበትንና በዘመኑ ፍጻሜ የሚቋቋመውን የእግዚአብሔር መንግሥት ይመስላል።

3. የአይሁድ ሕዝብ ታሪክ ሰባ ሱባዔዎችን ወይም የሰባ ሳምንት ዓመታትን የያዘ ነው። ብዙ ምሁራን እያንዳንዱ ሰባት ማለት ሰባት ዓመት (የአንድ ሳምንት ዓመታት) እንደሆነ ያምናሉ። ስለዚህ ሰባ ሱባዔ 490 ዓመት ነው።

ስለ ሰባ ሱባዔ የሚከተሉትን ነገሮች አስተውል፡-

- ሀ. ሰባ ሱባዔዎች በሦስት ዋና ዋና ክፍሎች ተከፍለዋል። የመጀመሪያው ሰባት ሱባዔ ወይም 49 ዓመታት፤ ሁለተኛው 62 ሱባዔ ወይም 434 ዓመታት፤ ሦስተኛው ደግሞ አንድ ሱባዔ ወይም ሰባት ዓመታት ናቸው።
- ለ. የመጀመሪያው ክፍለ ጊዜ «ኢየሩሳሌምን ለማደስና እንደገና ለመሥራት በወጣ አዋጅ» ይጀምራል። ይህም ንጉሥ አርጤክስስ በ444 ዓ.ዓ. ነህምያ ኢየሩሳሌምን እንደገና ይሠራ ዘንድ ፈቃድ የሰጠበት አዋጅ ሳይሆን አይቀርም። ይሁን እንጂ ቂርስ አይሁድ ወደ አገራቸው እንዲመለሱ በ539 ዓ.ዓ. የፈቀደበትን አዋጅም ሊያመለክት ይችላል። ይህ አዋጅ ቤተ መቅደሱ እንደገና እንዲሠራ የሚፈቅድ ነው፤ በመሆኑም የንጉሥ አርጤክስስ አዋጅ ነው ቢባል ይመረጣል።
- ሐ. የሁለተኛውን ክፍለ ጊዜ ፍጻሜ ልዩ የሚያደርገው የመሢሔ መምጣትና መሞት ነው። «መሢሕ» ማለት የተቀባ ማለት ነው። ስለዚህ ይህ የአይሁድ ንጉሥ የሆነው የመሢሔ የኢየሱስ ስም ነው።
- መ. ከ62ኛው ሱባዔ በኋላ የኢየሩሳሌም ከተማና ቤተ መቅደስ ይደመሰሳሉ ተብሎ ነበር። ይህም ሮማውያን በ70 ዓ.ም. ኢየሩሳሌምን ያጠፋበትን ሁኔታ የሚያመለክት ይመስላል። ያ ጊዜ በጦርነትና በጥፋት የታወቀ ይሆናል።
- ሠ. የመጨረሻው አንድ ሱባዔ ክፍለ ጊዜ በምሁራን መካከል ከፍተኛ ክርክርን የፈጠረ ነው። ከ62ኛው ሱባዔ በኋላ ወዲያውኑ የሚሆን ነው ወይስ በ62ኛው ሱባዔና በመጨረሻው አንድ ሱባዔ መካከል ያልተወሰነ የጊዜ ርዝመት አለ? እነዚህ ጥቅሶች የሚያመለክቱት፡- በሞቱ የብሉይ ኪዳንን የመሥዋዕት ሥርዓት ከፍጻሜ የሚያደርሰውን መሢሕ ነው ወይስ አይሁድ በመጨረሻው ዘመን በሚሠሩት ቤተ መቅደስ ውስጥ እንዳያመልኩ የሚከለክላቸውን ሐሰተኛ ክርስቶስ ነው? ይህ ጉዳይ ኢየሱስ እስከሚመለስ ድረስ አከራካሪ ሆኖ እንደሚቆይ አያጠራጥርም። ዳሩ ግን እነዚህን

ጥቅሶች በሰባዎቹ ሱባዔዎች መካከል «የአሕዛብ ዘመን» (ሉቃስ 21:24) የሚባል ርዝመቱ በግልጽ የማይታወቅ ዘመን እንዳለ አድርጎ መተርጉሙ በጣም የተሻለ ይመስላል። የመጨረሻው ሱባዔ ኢየሱስ ክርስቶስ ከመመለሱ በፊት ስለሚሆነው የታላቁ መከራ የመጨረሻ ጊዜን የሚያመለክት ነው። ስለዚህ ገዥው «ሐሰተኛው ክርስቶስ» ሲሆን ድርጊቶቹም በእነዚያ ታላቅ የመከራ ዓመታት የሚፈጽማቸው ናቸው።

ቀጥሎ እነዚህን ጥቅሶች ከምንረዳባቸው መንገዶች አንዱን የሚወክል ሠንጠረዥ እንመለከታለን፡-

7	62	1
49 ዓመታት	434 ዓመታት	«የቤተ ክርስቲያን ዘመን» 7 ዓመት
444 ዓ. ዓ.		የጊዜው ርዝመት አይታወቅም
አዋጅ	መሢሐ	70 ዓ. ም.
	ይመጣል	መሢሐ
		የለም
		ፀረ-ክርስቶስ
		ይመጣል

22ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ስለ እነዚህ ጥቅሶች ከዚህ በፊት ምን ዓይነት አተረጓጎም ሰምተሃል? ለ) የትኛውን ታምናለህ? ለምን?

4. ዳንኤል በደቡብና በሰሜን መንግሥታት መካከል ስለሚደረጉ ጦርነቶች ያየው ራእይ (ዳንኤል 10-12)

ዳንኤል ያየው የመጨረሻ ራእይ የሜዶንና የፋርስ መንግሥት ወድቆ የግሪክ መንግሥት ስለተመሠረተበት ጊዜ ሰፊ ትንተና ይሰጣል። ራእዩ በሰሜንና በደቡብ ነገሥታት መካከል ያለማቋረጥ ስለተደረጉ ጦርነቶች ይናገራል። የሰሜኑ ነገሥታት ከተከፋፈለው የግሪክ መንግሥት ሴሉስድ ከተባለው ክፍል የወጡና ከደማስቆ ውጭ ሶሪያን ይገዙ የነበሩ ነገሥታት ናቸው። የደቡብ ነገሥታት ደግሞ ቶሌማይክ የተባሉ ግብፅን ይገዙ የነበሩ የግሪክ ነገሥታት ናቸው። እነዚህ ነገሥታት አንዱ የሌላውን ግዛት ለመቁጣጠር በሚደረግ ትግል ያለማቋረጥ ተዋግተዋል። ከነዓንና አይሁድ በእነዚህ ሁለት መንግሥታት መካከል ስለነበሩ ጦርነቶች የሚካሄድባቸው ቦታዎች ነበሩ። በዚያን ጊዜ በጣም ትንሽና ከቁጥር የማይገቡ የነበሩት አይሁድ ምንኛ ተዋክበው እንደነበር መገመት ይቻላል።

የራእዩ አብዛኛው ክፍል የሚያተኩረው በሁለት ክፉ መሪዎች ላይ ነበር። የመጀመሪያው መሪ ከሰሜን ነገሥታት መካከል የነበረው አይሁድን በመጥላት ጦር ኃይሉ ያሸነፋቸውና በቤተ መቅደስ ውስጥ ጣዖትን ያቆመው አንቲዩክስ ኤጲፋኑስ ነበር (ዳንኤል 11:10-33)። ሁለተኛው ንጉሥ ግን በዘመናት መጨረሻ በመገለጥ በአይሁድ ላይ ከፍተኛ ጥፋት የሚያመጣውን «ሐሰተኛው ክርስቶስ»ን የሚያመለክት ይመስላል (ዳንኤል 11:36-45)። እነዚህ ጥቅሶች ስለ አንቲዩክስ ከምናውቀው ታሪክ ጋር የሚስማሙ አይደሉም። ይህን የመጨረሻ ክፉ ገዥ እግዚአብሔር ያጠፋዋል።

የራእዩ ማጠቃለያ መልአኩ ለዳንኤል እንዳይጨነቅ የነገረው ነገር ነው። ይህ ራእይ ራቅ ብሎ ስላለው መጪ ጊዜ የሚናገር ነበር። የዳንኤል ማረጋገጫ፡ ስማቸው በመጽሐፉ ውስጥ የሚገኝ ሰዎችን እግዚአብሔር እንደሚታደጋቸው ነው። በእነዚህ የስደት ጊዜያት ከሥጋዊ ሞት አይድኑም ይሆናል። ነገር ግን በመጨረሻው ዘላለማዊ መንግሥት ሐሜትን ለማድረግ ከሞት ይነሣሉ። ጨለማና ክፋት በሞላባቸው ጊዜያት የእግዚአብሔር ሕዝቦች በቅድስና በመድመቅ ጽድቅ በመሆን ኑሮ መኖር አለባቸው።

23ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ይህ ተመሳሳይ ዋስትና በዚህ ዘመን ላሉ ክርስቲያኖችም ማበረታቻ የሚሆነው እንዴት ነው? ለ) በዚህ ክፉ ዘመን በአስጨናቂው ዓለም ውስጥ ያሉት ክርስቲያኖች ደምቀው የሚያበሩበትን መንገዶች ግለጽ።

በትንቢተ ዳንኤል ውስጥ የሚገኙትን ትንቢቶች ባጭሩ ለመመልከት የሚከተለውን ሠንጠረዥ መርምር፡-

ምዕራፍ 2	ምዕራፍ 7	ምዕራፍ 8	ምዕራፍ 11	የመንግሥታት ማንነት
ታላቁ ምስል	አውራጆች	አንስባቱ	ነገሥታቱ	
የወርቅ እራስ	አንበሳ			ባቢሎን
የብር ደረትና ከንድ	ድብ	አውራ በግ	አራቱ ነገሥታት	ሜዶንና ፋርስ
የናስ ሆድና ጭን	ነብር	ባለትንሽ ቀንድ ፍየል	የደቡብና የሰሜን ነገሥታት	ግሪክ (አንቲዩክስ ሌዲፋንስ)
የብረት እግር ገማሽ የብረትና ገማሽ የሸክላ እግር	አለፈረ አውራ አሥር ቀንዶችና ትንሽ ቀንድ		የመጨረሻው የሰሜን ነገሥ	ሮም እንደገና የሚመሠረተው የሮም መንግሥት እና ፀረ-ክርስቶስ
ድንጋይ ተፈራ ሆነ	የጥንት ዘመናትና የሰው ልጅ			የእግዚአብሔር ዘላለማዊ መንግሥት

24ኛ ጥያቄ፡ ሀ) ከትንቢተ ዳንኤል የምንማራቸውን ዋና ዋና ጠቃሚ ትምህርቶች ዘርዘር። ለ) እነዚህን ትምህርቶች ለቤተ ክርስቲያን ሀሳባት በመልእክት ወይም በመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት አማካይነት እንዴት ልታስተምር እንደምትችል ዐቅድ።

5ኛ ቀን፡ -

የዚህን ሳምንት ትምህርት ክልስና ለሳምንታዊ ስብሰባ ዝግጅት ይረዳህ ዘንድ የውይይት ጥያቄዎችን ተመልከት።

ሳምንታዊው የስብሰባ ጊዜ

1. ሳምንታዊ የአምልኮ ጊዜ

2. የጸሎት ጊዜ

3. የትምህርቱ ክልሳ

4. ውይይት

- ሀ. 1) የትንቢተ ዳንኤል ዋና ትምህርት (ዓላማ) ምንድን ነው? 2) ይህ ትምህርት በትንቢተ ዳንኤል በሚገኙት ታሪኮች ውስጥ የሚታየው እንዴት ነው? 3) ይህ ትምህርት በዳንኤል ትንቢቶችና ራእዮች ውስጥ የታየው እንዴት ነው? 4) የዚህን ትምህርት እውነቶች በሕይወትህ የመሰከርከባቸውን መንገዶች ለሌሎች አካፍል። 5)

ክርስቲያኖች ይህንን እውነት ግወቅና ግመን ያለባቸው ለምንድን ነው?

ለ. 1) ዳንኤልና ሦስቱ ጓደኞቹ በስደት ውስጥ በሚኖሩበት ጊዜ እንኳ ለእግዚአብሔር ታማኞች መሆናቸውን ያሳዩት በምን መንገድ ነበር? 2) ይህን በማድረጋቸው እግዚአብሔር እንዴት ነው ያከበራቸው? 3) ዛሬ በዘመናችን ዳንኤልንና ሦስቱ ጓደኞቹን ያጋጠማቸውን ዓይነት ውሳኔ የሚጠይቁ ችግሮች እንዴት እንደሚያጋጥሙን ግለጽ። 4) ምርጫቸው ያልሠመረላቸው ክርስቲያኖችን በምሳሌነት ጥቀስ። 5) ሌሎች ክርስቲያኖች ደግሞ እግዚአብሔርን ለማክበር የመረጡበትን ሁኔታ በምሳሌነት ጥቀስ። እነዚህ ክርስቲያኖች ምን አጋጠማቸው? 6) በክፉና አስጨናቂ ዘመን ስንኖር ወይም በስደት ውስጥ ስንመላለስ ትክክለኛ የምርጫ ውሳኔ ለማድረግ ራሳችንንና ሌሎችን ለመርዳት በትንቢተ ዳንኤል ውስጥ የሚገኙትን ታሪኮች እንዴት ልንጠቀምባቸው እንችላለን?

ሐ. 1) እግዚአብሔር ትዕቢትን አጥብቆ እንደሚጠላ ትንቢተ ዳንኤል የሚያሳየው እንዴት ነው? 2) እግዚአብሔር ትዕቢትን የሚጠላው ለምንድን ነው? 3) ትዕቢት ወይም ሌላ ኃጢአት በእግዚአብሔር ላይ የሚደረግ ዓመፅ የሚሆንባቸውን መንገዶች ግለጽ። 4) ለቤተ ክርስቲያን መሪዎች ትዕቢት እጅግ ክፉና ከባድ የሚሆነው ለምንድን ነው? 5) በትዕቢት እንዳትወድቅ ያለማቋረጥ ልታደርጋቸው የሚገቡ ነገሮች ምንድን ናቸው?

መ. በትንቢተ ዳንኤል ውስጥ የሚገኙትን ዐበይት ትንቢቶች ከልስ።
1) እኛ ካለንበት ዘመን አስቀድሞ የተፈጸሙት የትኞቹ ናቸው?
2) ኢየሱስ ተመልሶ ዘላለማዊ መንግሥቱን ከመመሥረቱ በፊት ከሚሆኑ ነገሮች መካከል አንዳንዶቹን አጠር አድርገህ አቅርብ።
3) ክርስቲያኖች ስለ መጨረሻዎቹ ዘመናት የሚናገሩትን ትንቢቶች መረዳታቸው አስፈላጊ የሚሆነው ለምንድን ነው?

5. ጸሎት